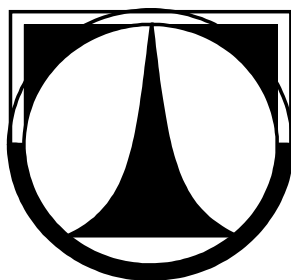

TECHNICKÁ UNIVERZITA LIBEREC
FAKULTA PEDAGOGICKÁ
KATEDRA GEOGRAFIE

**PRACOVNÍ TRH VE SČÍTÁNÍCH Z LET 1980 – 2001
NA ÚZEMÍ OKRESU ÚSTÍ NAD ORLICÍ SE
ZAMĚŘENÍM NA TEXTILNÍ PRŮMYSL**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Liberec 2007

Lukáš NECHVÍL

Katedra: geografie
Studijní program: 2. stupeň
Kombinace: geografie – tělesná výchova

PRACOVNÍ TRH VE SČÍTÁNÍCH Z LET 1980 – 2001 NA ÚZEMÍ OKRESU ÚSTÍ NAD ORLICÍ SE ZAMĚŘENÍM NA TEXTILNÍ PRŮMYSL

THE ANALYSIS OF THE LABOUR MARKET DRAWS ON CENSUS RESULTS
BETWEEN 1980 AND 2001 IN THE DISTRICT OF ÚSTÍ NAD ORLICÍ AND
FOCUSES ON THE TEXTILE INDUSTRY

Autor:

Lukáš NECHVÍL

Podpis:

.....

Adresa:

Nábřeží krále Jiřího 32

565 01 Choceň

Vedoucí práce: Mgr. Jaroslav VÁVRA, Ph.D.

Konzultant: Ing. Libuše ROUŠAROVÁ

Počet

stran	slov	grafů	tabulek	map	příloh	obrázků
72	14290	5	25	2	8	2

V Liberci dne: 9. května 2007

Prohlášení

Byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracoval(a) samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

V Liberci dne: 09-05-2007

Lukáš NECHVÍL

Poděkování:

Děkuji vedoucímu práce Mgr. Jaroslavu VÁVROVI, Ph.D. za odbornou pomoc, nápady a cenné připomínky. Stejně tak Ing. Libuši ROUŠAROVÉ za její konzultace a podněty. Veliký dík patří také Ing. Hedvice Fialové za cenné rady a příspěvky. Poděkování náleží všem přátelům, kteří mne podporovali v dokončení práce po technické, morální, i psychické stránce.

Resumé

Diplomová práce se zabývá trhem práce na zvoleném území. Práce nejprve vymezuje území, kde jsou později sledovány jednotlivé změny související s trhem práce. Zabývá se tak analýzou změn v textilním průmyslu na území okresu Ústí nad Orlicí. Jednotlivá statistická data jsou vyhodnocena v tabulkách, grafech a doprovázena komentáři. V příloze je anketární šetření, které vyplňovali lidé, kteří pracují anebo pracovali v textilním průmyslu. Statistické údaje a jejich změny v průběhu sčítáních z let 1980, 1991 a 2001 se dají využít při výuce České republiky, zejména při výuce v jednotlivých regionech.

Summary

The diploma thesis deals with the employment market on the selected territory. At first the work demarks the territory where the single changes connected with the employment market are watched later. So the diploma thesis deals with the analysis of changes in the textile industry on the area of Ústí nad Orlicí region. The single statistical data are evaluated in charts and graphs accompanied by commentaries. There's the public enquiry enclosed in appendix which was completed by people who still work or worked in the textile industry. The statistical data and their changes over the years 1980, 1991 and 2001 can be used for geography classwork, especially in the topic "The Single Regions of the Czech Republic."

Zusammenfassung

Diplomarbeit beschäftigt sich mit dem Arbeitsmarkt auf dem ausgewählten Gebiet. In der Arbeit wird zuerst das Gebiet definiert, auf dem die mit dem Arbeitsmarkt zusammenhängenden einzelnen Veränderungen beobachtet werden. Es befasst sich mit der Analyse der Veränderungen in der Textilindustrie im Bezirk Usti nad Orlici. Die einzelnen statistischen Angaben werden anschaulich in Tabellen und Graphen ausgewertet und sind mit Kommentaren versehen. Im Anhang befindet sich die Meinungsumfrage, die die Menschen ausgefüllt haben, die in der Textilindustrie arbeiten oder gearbeitet haben. Die statistischen Angaben, ihre Veränderungen während der Zählung 1980, 1991, 2001 lassen sich bei dem Unterricht über die Tschechischen Republik, vor allem über die einzelnen Regionen anzuwenden

OBSAH

1. Úvod.....	10
2. Metodika zpracování.....	12
3. Tradice textilního průmyslu v okrese Ústí nad Orlicí.....	13
3.1. Lnářství.....	13
3.2. Bavlnářství.....	13
4. Charakteristika okresu Ústí nad Orlicí.....	15
5. Komplexní organizace systému osídlení v letech.....	16
5.1. Sociogeografická regionalizace okresu Ústí nad Orlicí.....	18
5.2. Charakteristika Pardubického kraje z hlediska Správních obvodů obcí s rozšířenou působností.....	20
5.3. Charakteristika Pardubického kraje z hlediska mikroregionálního.....	22
5.4. Charakteristika okresu z hlediska mikroregionálního.....	24
6. Ekonomické subjekty.....	26
6.1. Ekonomické subjekty v letech 1980 - 2001.....	26
7. Dojížd'ka a vyjížd'ka do zaměstnání v okrese Ústí n/O.....	30
7.1. Vývoj dojížd'ky jako formy prostorové mobility v ČR.....	30
7.2. Dojížd'ka a vyjížd'ka do zaměstnání v roce 1980, 1991 a 2001.....	32
7.3. Zhodnocení dojížd'ky a vyjížd'ky v okrese Ústí nad Orlicí.....	41
8. Ekonomicky aktivní obyvatelstvo.....	42
8.1. Zhodnocení ekonomicky aktivního obyvatelstva.....	47
9. Odvětvové složení obyvatelstva v okrese Ústí nad Orlicí.....	47
9.1. Transformace na trhu práce od roku 1990.....	50
9.2. Odvětvová (sektorová) zaměstnanost.....	50
9.3. Zhodnocení odvětvového složení obyvatelstva.....	51
10. Nezaměstnanost.....	51
10.1. Zhodnocení nezaměstnanosti.....	53
11. Vývoj textilního průmyslu od roku 2001.....	54
11.1. Asociace Textilního-Oděvního-Kožedělného průmyslu.....	55
12. Anketární šetření.....	56
12.1. Výsledky anketárního šetření.....	57
13. Didaktická část.....	58
14. Závěr.....	61

15. Seznam zkratek.....	62
16. Použitá literatura.....	63
16.1. Použité internetové odkazy.....	64
17. Přílohy	66
Seznam příloh.....	66

1. Úvod

Cílem diplomové práce je popis a analýza změn trhu práce na dotčeném území. Jedná se o území okresu Ústí nad Orlicí. Analýza změn trhu práce se tedy prováděla v rámci okresu Ústí nad Orlicí anebo ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností. Třetí možností byla analýza změn trhu práce ve formě tzv. „pracovních mikroregionů“, ve kterých je území kraje rozděleno nikoliv na základě územně správního členění, ale podle skutečných směrů dojížděky za prací.

Změny na trhu práce sleduji především na textilní průmysl. Hlavním důvodem výběru tohoto odvětví byla významná role na území okresu Ústí nad Orlicí. V 19. a 20. století zaměstnával velké množství obyvatelstva. Na začátku 21. století počet textilních závodů, a také lidí pracujících v nich, upadá. Zaměřil jsem se na změny zaměstnanosti s dopady na pracovníky textilního průmyslu. Zejména pohledem na dojížděku obyvatelstva za prací, nezaměstnanost a také na podnikání v jiné sféře.

Ke sledování změn zaměstnanosti, podnikání v jiné sféře a dojížděkových proudů mi sloužila data z jednotlivých sčítacích období. V diplomové práci nejde pouze o přiblížení fakt, ale také o hledání jejich vzájemné souvislosti a snaze o posouzení vývoje v časové řadě. Zejména ve třech posledních sčítáních, tj. v letech 1980, 1991 a 2001. Od vzniku Československé republiky se konají sčítání pravidelně každých deset let (s jedinou výjimkou v roce 1940). Poslední sčítání bylo v roce 2001. Sčítání lidu, domů a bytů je největším statistickým šetřením, které je na základě mezinárodních dohod organizováno v naprosté většině států celého světa. Vzhledem ke stálosti metodického základu je možno s pomocí výsledků sčítání hodnotit dlouhodobé působení. Sčítání lidu, domů a bytů je základním demografickým pramenem poskytujícím údaje o počtu i struktuře obyvatelstva, ekonomické aktivitě a pohybu za prací. Sčítání lidu, domů a bytů mi umožnilo sestavovat data do libovolných územních celků.

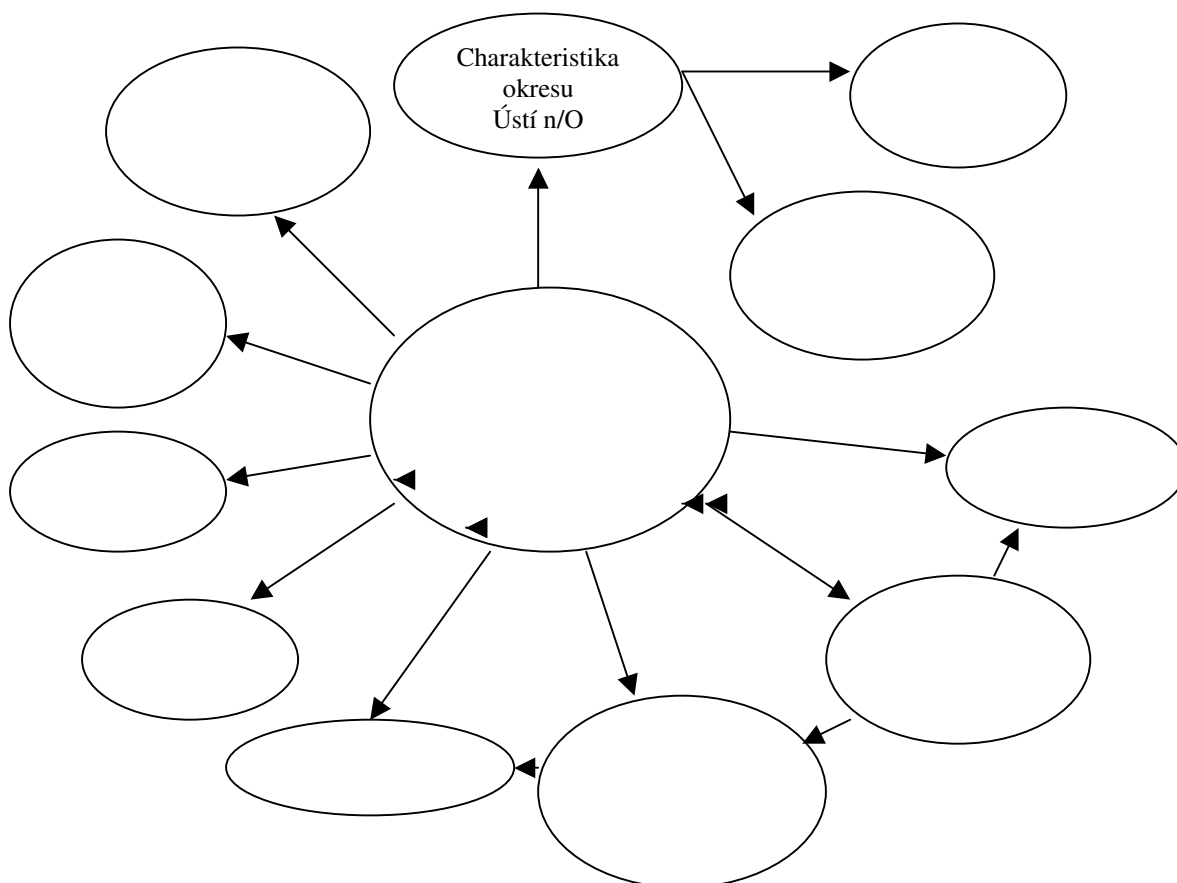
Rozsah a metodika zjišťování u dojížděky za prací se v jednotlivých sčítáních měnily, což pochopitelně ovlivňuje srovnatelnost údajů. Přesto je možno zjištěná data, i když v omezené míře dané především změnami územně správní struktury, hodnotit v časové řadě.

Neméně důležitou součástí diplomové práce jsou ekonomické subjekty na území okresu Ústí nad Orlicí. Počty publikovaných ekonomických subjektů vyházejí z Registru ekonomických subjektů (RES), který vytváří a spravuje Český statistický úřad (ČSÚ). Do počtu ekonomických subjektů byly zařazeny subjekty, které mají na příslušném území své sídlo (nikoliv pouze provozovnu) a jsou aktivní (ČSÚ nemá zprávu o jejich neaktivitě). Z Registru ekonomických subjektů se daly vyčíst počty zaměstnanců v jednotlivých ekonomických subjektech. Důležitost diplomové práce spočívala také ve vzájemné kontrole počtu zaměstnanců z Registru ekonomických subjektů a ve Sčítání lidu, domů a bytů za jednotlivá sčítací období.

2. Metodika zpracování

V diplomové práci jsem musel zvolit správnou metodiku, abych se dobral k cíli. Velmi důležitou a stěžejní část tvořil sběr a analýza statistických ukazatelů, komentářů, textových podkladů a dat pracovního trhu pro okres Ústí nad Orlicí. Podklady byly ve formě map, textů (knihy, odborné publikace), webové stránky a rozhovory s místními lidmi, kteří pracovali anebo stále pracují v textilním průmyslu. Důležitou součástí v metodice byly konzultace u předních odborníků ve svém oboru. Do metodiky spadá také hodnocení jednotlivých charakteristik, které se týkaly pracovního trhu v okrese Ústí nad Orlicí ve sčítáních od roku 1980 do 2001. Ke zpracování jsem využil programy Microsoft Word, Microsoft Excel a Corel DRAW 9. Pro přehled jsem vytvořil pojmovou mapu, která se skládá z důležitých částí, které tvoří diplomovou práci.

Obr. 1. Pojmová mapa

3. Tradice textilního průmyslu v okrese Ústí nad Orlicí

3.1. Lnářství

Tato kapitola je pro mě velmi podstatná, neboť na základě historie textilního průmyslu, jsem se rozhodl pro téma DP, které se zaměřuje právě na textilní průmysl.

Jak uvádí Hlušíčková [2004, s. 130] textilní výroba má na území okresu Ústí nad Orlicí velmi starou tradici. Místní pláteníci zhotovovali své výrobky ze lnu, později z bavlny. Len zpracovávali nejprve pro vlastní potřebu, od 16. století i pro trh. Odvádění příze bylo jedno z poddanských povinností stejně jako placení poplatku z tkalcovských stavů. Od roku 1568 platili do vrchnostenské pokladny z každého stavu půl groše. Ústecký cech snovačů a tkalců dostal svá statuta v roce 1512. Chránil své příslušníky před důsledky konkurence, reguloval nákup surovin a odbyt výrobků, hájil zájmy mistrů vůči tovaryšům, dohlížel na technickou úroveň řemesla.

Ve druhé polovině 17. století se začala na území okresu Ústí nad Orlicí pomalu rozšiřovat plátenická výroba určená nejenom pro domácí, ale i cizí trhy. Len byl předen podomácku, příze byla nestejná a plátno se bílilo na louce, takže bylo šedé. Teprve za Marie Terezie se došlo k poznání, že v zájmu rozvoje plátenictví v českých zemích bude nutné odstranit mnohé, co brzdilo vývoj.

V polovině 18. století tkalci zpracovávali přízi pro místní spotřebitele, ale také ji prodávali na trzích v rámci panství. Ve druhé třetině 18. století se začaly objevovat zřetelné náznaky nástupu volné kapitalistické soutěže.

3.2. Bavlnářství

Na přelomu 18. a 19. století se rozšířil vnitřní prodej tkanin. V této době se v daleko větší míře než dosud objevila nová zahraniční surovina – bavlna. Odbyt

laciných a líbivých bavlněných látek stoupal a spekulace na rychlý odbyt a na vysoké zisky při značných výkyvech cen bavlny na světovém trhu podněcovala k výrobě a k využití konjunktury. Roku 1835 pracovalo jen ve městě Ústí nad Orlicí 69 tkalcovských mistrů, kteří zpracovávali bavlnu. Ti zaměstnávali 56 tovaryšů a 36 učedníků.

V první polovině 19. století se v Ústí nad Orlicí z bavlny tkaly barchety, cajky (strukovina), dále se vyráběly cejchoviny, syčky a ubrusy. Po roce 1835 počet tkalců bavlny stoupal, až se bavlnářství stalo hlavní textilní výrobou na území okresu Ústí nad Orlicí.

Zavádění strojů do textilní výroby bylo pomalé a začalo v bavlnářství. Stroje přišly poprvé do okresu v roce 1820, když mistr Antonín Jahoda postavil ve svém domě tzv. raskoňk (žentour) na vodní pohon a poháněl jím stroj. Specifických rysem zdejší textilní výroby bylo velké množství malých výrobců.

Textilní závody Jan Hernych a syn

Továrna byla založena roku 1855 Janem Hernychem jako závod na výrobu tkaných bavlněných látek. Vysokou jakostí svých výrobků si vybudoval dobré jméno. Roku 1879 byla postavena nová tkalcovna. K firmě postupně patřily tyto závody: strojní tkalcovna a úpravna v Ústí nad Orlicí, strojní tkalcovna, barevna a bělidlo ve Vamberku, strojní tkalcovny v Chrudimi, Nekoři a Hnátnici, přádelny bavlny v Doudlebach a Nadelburku u Vídně.

Ruční a strojní tkalcovna a šlichtovna A. Jandery

Tkalcovna byla založena roku 1864 Adolfem Janderou, který pocházel z ústecké tkalcovské rodiny. Zpočátku ruční tkalcovství bylo teprve v roce 1894 přeměněno na strojní tkalcovství o 40 stavech hnaných vodní silou. Následně se firma začala rychle zvětšovat a svými výrobky si získala dobrou pověst. V období

První republiky měla firma dokonce vlastní návrhářský ateliér. K velmi dobrým návrhářům vzorků patřil např. Jaroslav Čada.

4. Charakteristika okresu Ústí nad Orlicí

Současný okres Ústí nad Orlicí má přibližně stejnou podobu od roku 1960. Administrativní rozdělení okresu v roce 2001 viz příloha č. 1. Do roku 1960 nebyl okres Ústí nad Orlicí viz tab. 1. Měl statut tzv. soudního okresu a spadal pod politický okres Lanškroun (Kárníková, 1965).

Tab. 1. Ekonomická oblast českých zemí podle politických okresů.

Oblast Politické (soudní) okresy	Příslušnost
	1) kraj před r. 1848
	2) OŽK
	3) kraj po r. 1945
	4) kraj po r. 1960
Český sever Českomoravské vrchoviny	1) Chrudimský 2) Praha 3) Pardubický 4) Východočeský
Lanškroun (Lanškroun, Ústí n/O)	
Vysoké Mýto (Vysoké Mýto, Skuteč)	
Chrudim (Chrudim, Hlinsko)	
Litomyšl (Litomyšl) Polička (Polička)	

Zdroj: Kárníková, 1965

Pozn.: Kurzívou je vyznačená oblast. Ostatní jsou politické a v závorkách soudní okresy.

Okres Ústí nad Orlicí vznikl jako správní celek v dnešní podobě v roce 1960 sloučením bývalých okresů Lanškroun a Ústí nad Orlicí, převážné části okresů Vysoké Mýto a Žamberk, menší části okresu Litomyšl a několika obcí za historickou hranicí Moravy z okresu Zábřeh (Cotkytle, Červená Voda, Krasíkov, Strážná, Tatenice a část Bílé Vody včetně moravského Karlova). Tvoří severovýchodní výběžek Pardubického kraje. Svoji rozlohou 1 265 km² je po okrese Svitavy druhým největším okresem v kraji, na jeho rozloze se podílí 28 %. Hustota zalidnění 110 obyvatel na km² je v kraji druhá nejvyšší po okrese Pardubice. Je jediným příhraničním okresem v Pardubickém kraji. Kromě krátké hranice s Polskou republikou na severovýchodě (30 km) hraničí na východě

s Olomouckým krajem (51 km), na jihu a západě postupně s okresy Pardubického kraje, přitom nejdelší hranici má s okresem Svitavy (65 km) (ČSÚ, 2007).

5. Komplexní organizace systému osídlení v letech 1980 – 1991

Jak uvádí Hampl [1996, s. 53] hodnocení komplexní organizace systému osídlení v České republice je zaměřeno na postižení nejpodstatnějších a zároveň relativně syntetických pravidelností v geografické distribuce společenských aktivit a jejich vztahových souvislostí. Páteří této organizace je hierarchické uspořádání středisek osídlení takže v těžišti pozornosti je pochopitelně významové hodnocení měst, ale i vztahově (dojížděkou) vázaných obcí viz kapitola 5.1. To je založeno na dvou základních vyhodnocení jejich funkcí.

- 1) Stanovení úrovně koncentrace základních střediskových funkcí, tj. funkce obytné, pracovní a obslužné (v širokém slova smyslu) do měst a navazující rozlišení významových kategorií měst. Hlavním ukazatelem je **komplexní funkční velikost (KFV)**. Ta je udána jako průměr podílů příslušného města (aglomerace, regionu) na celé ČR podle tří výše uvedených základních funkcí. Sledování tohoto druhu je zaměřeno především na nejpodrobnější úroveň, tj. měst respektive obce.
- 2) Předmětem hodnocení je regionální působnost měst. Ta v podstatě vyjadřuje relativizaci vlastní funkční velikosti měst jejich polohou. Vyjadřujeme ovšem i sounáležitost měst (středisek) a jejich zázemí, a to podle hlavních vztahů (regionálních procesů) rozlišených nezbytně v řádovostně měřítkové dimenzi. Celé sledování tedy vyúsťuje do vypracování komplexní sociálněgeografické regionalizace České republiky, do vymezení vztahově relativně uzavřených (vztahově integrovaných) územních komplexů, do stanovení hierarchického systému příslušných vazeb podřízenosti, respektive nadřízenosti mezi středisky i celými regiony.

Komplexní funkční velikosti“ u obcí a regionů, resp. velikosti celkové vázanosti obyvatelstva k těmto jednotkám (KfV). Jednotlivé funkce byly určeny z hlediska:

O – počtu trvale bydlícího obyvatelstva

P – počtu obsazených pracovních příležitostí

N – počtu obsazených pracovní příležitostí bez zemědělství, lesnictví, průmyslu, stavebnictví, dopravy a spojů (vymezení nevýrobních sektorů je tedy v tomto případě poněkud užší než je obvyklé).

Všechny údaje přitom vycházely z jednotné datové základny, tj. z příslušného sčítání obyvatelstva z let 1980, 1991 a s mírnou modifikací byly použity i pro rok 2001 (Hampl, 1996).

Tab. 2. Funkční velikosti středisek v roce 1980, 1991 a 2001 (střediska s KfV 2,5 a více v roce 1991) okresu Ústí nad Orlicí

Středisko	1980 ¹⁾				1991 ¹⁾				2001 ²⁾		
	O	P	N	KfV	O	P	N	KfV	PO	PR	KV
Ústí n/O	15,9	20,4	27,2	21,2	16,0	19,7	25,6	20,4	14,9	19,9	18,2
Červená voda	3,0	2,7	1,9	2,5	3,0	2,6	2,1	2,6	3,2	2,4	2,6
Česká Třebová	17,4	20,8	11,8	16,7	18,1	21,4	12,8	17,4	16,7	18,0	17,5
Choceň	10,0	11,2	6,4	9,2	9,6	10,7	6,2	8,8	8,8	9,1	9,0
Jablonné n/O	3,1	4,7	1,7	3,1	3,2	4,4	1,8	3,2	3,0	4,5	4,0
Králíky	4,9	5,2	3,3	4,5	4,7	5,0	3,6	4,4	4,7	4,1	4,3
Lanškroun	10,3	14,6	6,6	10,5	10,6	14,0	7,0	10,5	9,8	21,1	17,3
Letohrad	5,5	6,9	3,5	5,3	6,0	7,1	3,9	5,7	6,1	7,6	7,1
Vysoké Mýto	11,2	13,4	13,5	12,7	11,0	13,4	13,0	12,5	11,8	15,7	14,4
Žamberk	6,0	7,3	7,6	7,0	6,8	8,0	7,7	7,5	6,0	7,8	7,2

Zdroj: 1) Hampl, 1996

2) Hampl, 2005

Pozn.: Stanovení KfV 2,5 a více je odůvodněno jednak malým významem menších obcí, a dále i neúplností dat – většina obcí nebyla vybrána jako sledovaná centra dojížděky za prací. V roce 2001 je KV definován jako třetina součtu podílu obce na obyvatelstvu ČR a dvojnásobku podílu na pracovních příležitostech ČR k roku 2001. Jedná se tedy o určitou obdobu dříve používaného ukazatele komplexní funkční velikosti (KfV) viz Hampl, 1996 s tím ovšem, že místo specifikace samotné obslužné (nevýrobní) složky pracovních příležitostí, je její význam zohledněn pouze přisouzením dvojnásobné váhy celkové pracovní funkci. U populační velikosti v roce 2001 se jedná o trvale bydlící obyvatelstvo, u pracovní velikosti o počet ekonomicky aktivního obyvatelstva bez nezaměstnaných + saldo směrově podchycené dojížděky / vyjížděky za prací.

Z tabulky je patrné, že nejvíce trvale bydlícího obyvatelstva v roce 1980 má středisko Česká Třebová a Ústí nad Orlicí. V roce 1991 tomu není jinak. Dominance obou středisek je značná. Větší komplexní funkční velikost má ale v obou letech středisko Ústí nad Orlicí. U obou středisek je dáno vysokým počtem trvale bydlícího obyvatelstva a také vysokou obsazeností pracovních příležitostí.

5.1. Sociogeografická regionalizace okresu Ústí nad Orlicí

Tab. 3. Hierarchické kategorie regionálních středisek v ČR

Kategorie	Počet středisek		Počet středisek (kumulativně)	
	1991	2001	1991	2001
Makroregionální	1	1	1	1
Mezoregionální 2. stupně	2	0	3	1
Mezoregionální 1. stupně	9	11	12	12
Mikroregionální 2. stupně	62	58	74	70
Mikroregionální 1. stupně	74	74	148	144
Subregionální A	8	6	156	150
Subregionální B	14	15	170	165

Zdroj: Hampl, 2005

Pozn.: U hierarchické kategorie regionálních středisek v ČR neuvádím záměrně rok 1980, protože u tohoto roku je odlišná metodika

Mikroregiony byly vymezeny postupným seskupováním obcí do vyšších celků podle principu převládající orientace celkové dojížděky za prací. Výsledný pracovní mikroregion tvoří územně souvislý celek charakterizovaný relativně vysokou mírou vnitřní uzavřenosti dojížděky za prací (především její denní formy). Je až na výjimky tvořen 1 centrem (jádre) a jeho spádovým zázemím tvořeným nejméně 3 obcemi. Zázemí musí mít nejméně 4 tisíce obyvatel, celý mikroregion 10 tisíc obyvatel (Dědič, 2004). Jak uvádí Hampl [2005, s. 81] požadovaná velikost celého mikroregionu je však 15 tisíc obyvatel a samotného zázemí 5 tisíc obyvatel!

Mikroregiony 1. stupně lze připodobnit spádovým územím středisek osídlení obvodního významu a Mikroregiony 2. stupně pak okresům (Hampl, 1996).

Centrum (středisko, jádro) pracovního mikroregionu je město s významnější koncentrací pracovních příležitostí, které slouží k uspokojování potřeb nejen jeho

rezidentů, ale i obyvatel bydlících v okolních obcích. Centra mají obvykle více než 5 tisíc obyvatel a většinou i kladné saldo denní dojížděky za prací (Dědič, 2004).

Spádová oblast (zázemí) pracovního mikroregionu je tvořena obcemi, které se nacházejí kolem centra pracovního mikroregionu a jsou s ním funkčně propojeny (integrovány) intenzivní dojížděkou za prací. Obce jsou přiřazeny k centru podle principu převládající orientace celkové pracovní dojížděky. V případě nejasné orientace hlavního směru dojížděky (z obce vyjíždí stejný počet osob i do jiných směrů) je přihlédnuto k dodatečným kritériím:

- o nejvýznamnější cíl denní dojížděky
- o v pořadí další významné cíle dojížděky (a vzájemné poměry mezi nimi)
- o nejvýznamnější mikroregiony dojížděky (jednotlivé cíle vyjížděky byly pro každou obec agregovány do celých mikroregionů) a jejich vzájemné relace
- o spádovost obce podle výsledků regionalizace z roku 1991
- o silniční vzdálenost ke středisku
- o terénní členitost

Některé obce nemají hlavní spád přímo do příslušného centra, ale jsou s ním spojeny nepřímo přes jinou větší obec (často přes tzv. subregionální centrum).

Centrum (středisko, jádro) pracovního subregionu je obec (obvykle město), do kterého mají hlavní spád (přímo či nepřímo) denní dojížděky za prací alespoň 2 sousední obce s úhrnnou populační velikostí v rozmezí 1 – 4 tis. obyvatel. **Pracovní subregion** je hierarchicky nižší celek, u něhož rozhodující část pracovní dojížděky není obvykle uzavřena v rámci jeho hranic (pracovní vyjížděka z jeho centra směřuje většinou mimo vymezený subregion) (Dědič, 2004).

Mezoregionální celky odpovídají územně rozsáhlým jednotkám, jejichž integrita je již jen částečně vázána na prostorové vztahy obyvatelstva. Z těchto vztahů má význam např. nedenní dojížděka za prací, kterou lze kvalifikovat jako

přechodnou migraci, migraci obyvatelstva, dojíždka do vyšších školských zařízení a dále dojíždka do vybraných – hierarchicky vyšších - druhů občanské vybavenosti (Hampl, 1996).

Makroregionální celky ztotožňujeme s ČR. Výjimečná je kvantitativní a kvalitativní pozice Prahy ve střediskové soustavě. Ta umožňuje jednoznačně specifikovat makroregionální centrum, a to i z hlediska nodální formy organizace.

5.2. Charakteristika Pardubického kraje z hlediska Správních obvodů obcí s rozšířenou působností

Tab. 4. Srovnání základních charakteristik správních obvodů obcí s rozšířenou působností

Správní obvody obcí s rozšířenou působností (ORP) vymezené k 1. 1. 2003	Rozloha (km²)	Počet obcí	Počet obyvatel
CHRUDIM	746	86	82 110
Hlinsko	247	22	21 824
PARDUBICE	409	57	120 979
Přelouč	257	42	24 199
Holice	214	14	15 480
SVITAVY	352	28	31 844
Litomyšl	337	35	26 219
Polička	273	20	19 603
Moravská Třebová	417	33	27 776
ÚSTÍ NAD ORLICÍ	181	16	26 793
Česká Třebová	80	5	19 446
Lanškroun	275	22	21 750
Žamberk	281	27	28 742
Králíky	159	5	9 500
Vysoké Mýto	282	41	32 016
Celkem	4510	453	508 281

Zdroj: Dědič, 2004

Nejméně obcí má správní obvod Česká Třebová a Králíky. Česká Třebová je zároveň nejmenším správním obvodem s rozšířenou působností. Nejvíce obcí má Vysoké Mýto, které spolu s Lanškrounem a Žamberkem patří mezi největší. Správní obvod Vysoké Mýto svou velikostí přesahuje do okresu Chrudim a také do okresu Pardubice. Do okresu Ústí nad Orlicí částečně zasahuje správní obvod Litomyšl viz mapa 1. Administrativní mapy jednotlivých ORP viz přílohy č. 2 – 7.

Tab. 5. Procentuální hodnoty počtu obyvatelstva v ORP okrese Ústí nad Orlicí k 1.1. 2003

ORP vymezené k 1.1. 2003	Počet obyvatel	Hodnoty v %
Ústí nad Orlicí	26 793	19,4
Česká Třebová	19 446	14,0
Lanškroun	21 750	15,7
Žamberk	28 742	20,8
Králíky	9 500	6,9
Vysoké Mýto	32 016	23,2
Celkem	138 247	100,0

Zdroj: autor

Největší podíl na obyvatelstvu v okrese Ústí nad Orlicí má ORP Vysoké Mýto 23,2 %. Je to dáno velikou rozlohou tohoto ORP. Nejméně má ORP Králíky.

Mapa 1. Správní obvody obcí s rozšířenou působností v Pardubickém kraji k 1. 3. 2001

Správní rozdělení Pardubického kraje
Administrative breakdown of the Pardubický Region

Zdroj: ČSÚ, 2007

5.3. Charakteristika Pardubického kraje z hlediska mikroregionálního

Tab. 6. Srovnání základních charakteristik pracovních mikroregionů

Pracovní mikroregiony podle dojížděky za práci v roce 2001	Rozloha (km²)	Počet obcí	Počet obyvatel
CHRUDEM	643	75	72 532
<i>Skuteč</i>	108	9	9 787
Hlinsko	229	22	20 270
PARDOBICE	484	70	123 841
Přelouč	207	30	21 123
Holice	111	7	10 584
SVITAVY	374	30	32 581
Litomyšl	286	28	23 053
Polička	296	24	20 747
Moravská Třebová	234	15	18 296
<i>Jevíčko</i>	170	18	12 366
ÚSTÍ NAD ORLICÍ	273	23	37 151
Česká Třebová	104	9	21 027
Lanškroun	306	22	23 278
Žamberk	137	12	12 073
<i>Jablone nad Orlicí</i>	239	14	16 466
Vysoké Mýto	201	28	20 183
<i>Choceň</i>	126	21	13 818
Celkem	4528	457	509 176

Zdroj: Dědič, 2004

Pozn.: Velkými písmeny jsou uvedena centra, která do konce roku 2002 plnila funkci okresních měst, obyčejným písmem jsou znázorněna centra, která jsou od roku 2003 obcemi III. stupně (ORP), kurzívou pak centra plnící funkce obce II. stupně (POU).

Pro účely regionalizace je nutné doplnit úpravy vymezení nodálních středisek na území okresu Ústí nad Orlicí. Zde dochází k funkční kooperaci a integrované regionální působnosti dvojice měst: Ústí nad Orlicí + Česká Třebová a Žamberk + Letohrad (Hampl, 2005).

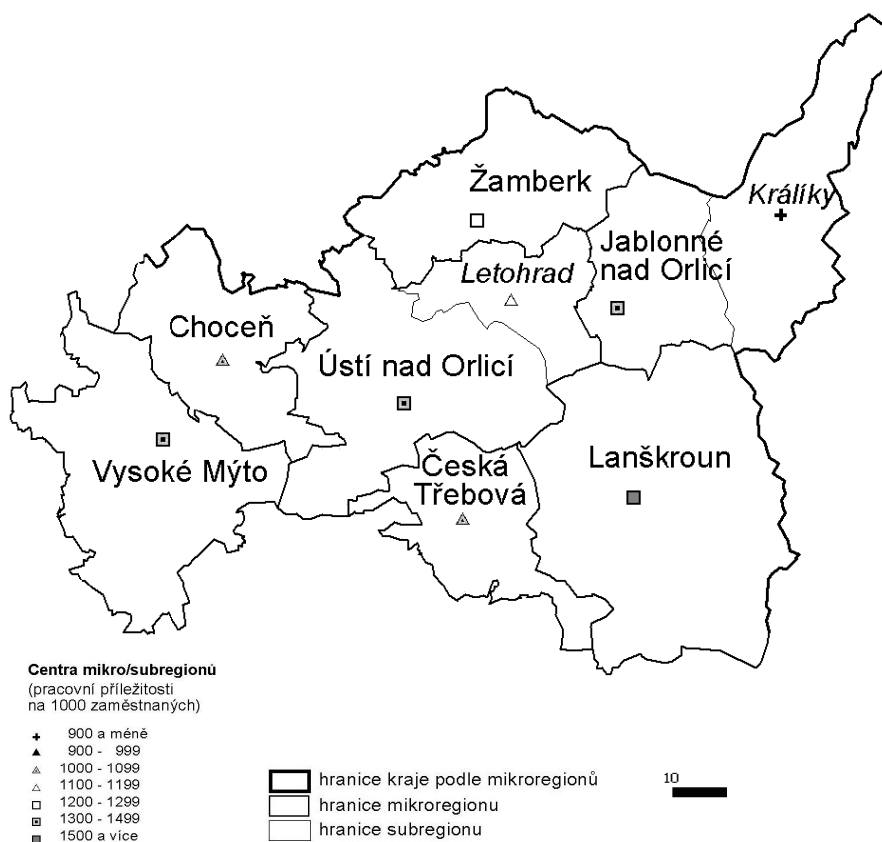
Na základě o dojížděce za práci v roce 2001 v Pardubickém kraji bylo vytvořeno 18 pracovních mikroregionů, jejichž úhrnná rozloha překračuje o 8 km² velikost kraje a počet obcí, které přísluší do vymezených mikroregionů, je oproti počtu obcí v kraji o 4 vyšší. Mezikrajové přesahy nejsou velké. K mikroregionům Pardubického kraje bylo přiřazeno 14 obcí, z toho 8 z okresu Žďár nad Sázavou z kraje Vysočina (Chlumětín do mikroregionu Hlinsko; Borovnice, Javorek,

Jimramov, Nový Jimramov, Nyklovice, Spělkov a Sulkovec do mikroregionu Polička), 5 obcí z okresu Blansko v Jihomoravském kraji (Borotín, Malá Roudka, Uhřetice, Úsobrná a Velké Opatovice do mikroregionu Jevíčko) a 1 obec z okresu Rychnov nad Kněžnou v Královéhradeckém kraji (Kosteletké Horky do mikroregionu Choceň). Určitým překvapením může být, že 12 ze 14 jmenovaných obcí ležících v jiných krajích má vazbu na mikroregiony ležící v okrese Svitavy, tedy v okrese, který má v porovnání s ostatními okresy kraje nejvyšší míru nezaměstnanosti. Naproti tomu u 10 obcí Pardubického kraje byla zjištěna příslušnost do mikroregionů v jiných krajích (Podhořany u Ronova z okresu Chrudim do Čáslavi; Býšť, Čeperka, Chvojenec, Libišany, Opatovice nad Labem a Podůlšany z okresu Pardubice do Hradce Králové; Svratouch z okresu Chrudim a Březiny z okresu Svitavy do Žďáru nad Sázavou; Vranová Lhota z okresu Svitavy do Mohelnice).

Velikostní struktura pracovních mikroregionů v kraji je z hlediska počtu obyvatel odlišná od struktury v rámci celé České republiky. V kraji mají nadprůměrné zastoupení mikroregiony s 20 – 24 tisíci obyvateli (39 %, tj. trojnásobek podílu v celé ČR), na úkor mikroregionů s 15 – 19 tisíci obyvateli, které měly z celorepublikového pohledu nejvyšší zastoupení (Dědič, 2004).

5.4. Charakteristika okresu z hlediska mikroregionálního

Mapa 2. Pracovní mikroregiony a subregiony v okrese Ústí nad Orlicí k 1.3. 2001

Zdroj: Dědič, 2004

Nejvýraznější odchylka ve vymezení pracovních mikroregionů a správních obvodů s rozšířenou působností je na severovýchodě kraje. Letohradsko, které v rámci výkonu státní správy spadá pod Žamberk, má z hlediska zaměstnanosti větší vazbu přímo na Ústí nad Orlicí. Obce správního obvodu ORP Králíky nevytvářejí dostatečně silný pracovní mikroregion, proto byly připojeny jako subregion k mikroregionu Jablonné n. Orlicí.

Tab. 7. Počet obyvatel, počet obcí a salda dojížděky za prací v pracovních mikroregionech

Pracovní mikroregiony	Rozloha mikroregionu (km ²)	Počet obcí v mikroregionu	Počet obyvatel mikroregionu	Podíl jádra mikroregionu na obyvatelstvu (v %)	Saldo dojížděky za prací v mikroregionu
Ústí nad Orlicí	274	23	37 115	40,9	- 175
Česká Třebová	104	9	21 027	81,0	- 440
Choceň	126	21	13 818	65,4	- 747
Jablonné nad Orlicí	239	14	16 466	18,9	- 732
Lanškroun	306	22	23 278	42,9	1 910
Vysoké Mýto	201	28	20 183	60,0	224
Žamberk	137	12	12 073	51,0	- 200

Zdroj: Dědič, 2004

Mezi pracovními mikroregiony jsou značné rozdíly z hlediska v počtu obyvatel v mikroregionu. Lanškrounský mikroregion nabývá na významu. To je dáno zvýšením počtu pracovních míst v jádře v období 1991 – 2001. Největší počet obyvatel je v mikroregionu Ústí nad Orlicí (37 115), nejméně pak v mikroregionu Žamberk (12 073). Značné rozdíly jsou v podílech jádra mikroregionu na obyvatelstvu. Největší českořebovský má čtyřikrát větší podíl než mikroregion Jablonné nad Orlicí. Největší záporné saldo dojížděky má pracovní mikroregion Choceň (- 747). Následuje Jablonné nad Orlicí a Česká Třebová. Záporné saldo dojížděky u těchto měst je dáno vysokým podílem zaměstnaných osob vyjíždějících do jiných mikroregionů.

6. Ekonomické subjekty

Mezi Registr ekonomických subjektů (RES) řadíme společnosti, které podnikají v jakékoliv odvětvové činnosti. Zároveň to jsou společnosti fungující do jisté míry. Mají své identifikační číslo, datum vzniku, jméno (název), počet zaměstnanců a platnou adresu.

Registr ekonomických subjektů mi umožňuje zasadit příslušné textilní podniky do území okresu Ústí nad Orlicí. Tyto podniky budu porovnávat, zda mají vliv na dojížďku.

6.1. Ekonomické subjekty v letech 1980 - 2001

Tab. 8. Nejvýznamnější ekonomické subjekty okresu Ústí nad Orlicí k 1. 11. 1980 v textilním průmyslu podle odvětvové klasifikační činnosti (OKEČ)

Identifikační číslo	Datum vzniku	Název	Počet zaměstnanců	Obec
00030015	1.1.1972	Vkus, výrobní družstvo, Ústí n/O	880	Ústí n/O
00012971	1.1.1972	VÝZKUMNÝ ÚSTAV BAVLNÁŘSKÝ, S.P.	235	Ústí n/O
00012866	1.1.1974	Perla, bavlnářské závody, s.p.	4 550	Ústí n/O
		Perla závod 01		Česká Třebová
		Perla závod 02		Letohrad
		Perla závod 03		Lanškroun
		Perla závod 04		Žamberk
		Perla závod 05		Choceň
		Perla závod 06		Ústí n/O
		Perla závod 07		Králíky
		Perla závod 08		Červená Voda
		Perla závod 09		Brandýs nad Orlicí
		Perla závod 10		Jablonné nad Orlicí
		Hedva závod 02		Choceň
		Elitex závod 02		Hnátnice

Zdroj: Registr ekonomických subjektů, 2007

Pozn.: mezi lety 1980 – 1990 měla Perla na území okresu Ústí nad Orlicí 10 závodů. Závody Hedva 02 a Elitex 02 měly své hlavní podniky mimo okres Ústí nad Orlicí, proto není uvedeno IČO firmy a rok vzniku. U závodů se rovněž neuvádí počet zaměstnanců, děje se tak pouze u podniku jakož to celku viz Perla, bavlnářské závody, s.p. V RES se udává počet zaměstnanců v rozmezí. Já tedy dělám střední hodnoty

Do tab. 8. řadíme podniky, které podnikají v textilním průmyslu. Zároveň vznikly před 1.11. 1980 a stále existují nebo zanikly mezi 2.11. 1980 – 2.1. 2001. Nejvýznamnějším a zároveň největším podnikem byla Perla, bavlnářský závod, s. p. později akciová společnost. V 80. letech kromě Perly byly velké závody Vkus, výrobní závody, Ústí nad Orlicí a také VÝZKUMNÝ ÚSTAV BAVLNÁŘSKÝ, S. P. Malých podniků bylo velmi málo a soukromé závody neexistovaly. Při sčítání 1.11. 1980 bylo zjištěno, že v těchto podnicích a jejich závodech pracovalo nejvíce lidí.

Tab. 9. Nejvýznamnější ekonomické subjekty okresu Ústí nad Orlicí k 3.3. 1991 v textilním průmyslu podle odvětvové klasifikační činnosti (OKEČ)

Identifikační číslo	Datum vzniku	Název	Počet zaměstnanců	Obec
00030015	1.1.1972	Vkus, výrobní družstvo, Ústí nad Orlicí	560	Ústí n/O
00012971	1.1.1972	VÝZKUMNÝ ÚSTAV BAVLNÁŘSKÝ, S.P.	255	Ústí n/O
00012866	1.1.1974	Perla, bavlnářské závody, s.p.	2 070	Ústí n/O
00010901	1.5.1988	ELITEX Ústí nad Orlicí, státní podnik " v likvidaci "	460	Ústí n/O
49285068	27.5.1990	Utex, spol. s r.o.	335	Ústí n/O
11127121	7.6.1990	Hana Janišová - PRÁDLO FEMINA TEXTIL	8	Lanškroun
11128186	25.6.1990	Soňa Dolečková – TEXTIL JaS	5	Letohrad
00174181	1.7.1990	PRIMONA, a.s.	525	Česká Třebová
44469934	5.10.1990	ZO OS TOK PRIMONA		Česká Třebová
47501260	5.10.1990	ZO OS TOK HEDVA		Králíky
00655848	1.12.1990	Orlana, s. p.	420	Žamberk
13583352	1.1.1991	LUNA ROSSA, a. s.	330	Choceň
13584626	16.1.1991	PLETPO UnO, spol. s r.o.	375	Ústí n/O
15597636	31.1.1991	Vladimír Kuba	2	Letohrad

Zdroj: Registr ekonomických subjektů, 2007

Do tab. 9. řadíme podniky nebo soukromé osoby (např. Soňa Dolečková - TEXTIL JaS), které podnikají v textilním průmyslu. Soukromé osoby jako paní S. Dolečkové zpravidla zaměstnávaly ještě několik zaměstnanců. Zároveň vznikly do 3.3. 1991 a zanikly po 4.3. 1991 nebo stále existují. 90. léta jsou obdobím, kdy zanikají velké podniky a nebo alespoň ztrácejí své závody. Zároveň ve veliké míře dochází k přeměně státních podniků na akciové společnosti. Začíná také doba, kdy do této tabulky musíme zahrnout i drobné podnikatele viz Vladimír Kuba z Letohradu. Upravují a přeměňují se jednotlivé názvy podniků jako např. Perla, bavlnářské závody, s.p. na PERLA, bavlnářské závody, a. s.

Tab. 10. Nejvýznamnější ekonomické subjekty okresu Ústí nad Orlicí k 1.1. 2001 v textilním průmyslu podle odvětvové klasifikační činnosti (OKEČ)

Identifikační číslo	Datum vzniku	Název	Počet zaměstnanců	Obec
15030121	11.10.1991	ŠTANCL S.R.O.	40	Choceň
41240553	15.7.1991	Hana Velebná	5	Dlouhá Třebová
45534063	12.3.1992	INTERCOLOR, akciová společnost	140	Červená Voda
45307644	25.3.1992	Xantipa, spol. s r.o.	135	Lanškroun
44467729	23.6.1992	Karel Faltys - TLAPA	20	Tisová
48151181	3.12.1992	CORELLI, společnost s ručením omezeným	75	Česká Třebová
49812084	26.8.1993	"JIPEX, s.r.o."	60	Dolní Čermná
49813731	30.9.1993	ORLANA s.r.o.	230	Žamberk
60111470	16.12.1993	CAPPA 2, s. r. o.		Letohrad
60108908	1.1.1994	PERLA, bavlnářské závody, a.s.	515	Ústí n/O
60933755	17.3.1994	APJ, spol. s r. o.	40	Ústí n/O
62062441	20.12.1994	UO TEX, s.r.o.	95	Ústí n/O
62063545	10.1.1995	SPOLSIN, spol. s r.o.	75	Česká Třebová
60917661	25.1.1995	San Valentino, akciová společnost	70	Červená Voda
62065459	14.2.1995	FYGR s.r.o.	34	Čenkovice
63216141	28.2.1995	ECOTEX s.r.o.	30	Vysoké Mýto
63217961	17.3.1995	Kümpers Textil s.r.o.	250	Těchonín
64824136	28.8.1995	Nitárna Česká Třebová s.r.o.	35	Česká Třebová
25254758	29.7.1996	MIKULECKÝ -	12	Česká

		PYŽAMA, spol. s r.o.		Třebová
25258435	21.10.1996	CAPPA 1 s.r.o.		Letohrad
25264281	4.2.1997	FILOGROUP a. s.	160	Ústí n/O
66841291	1.12.1997	Radka Břízová	6	Žamberk
25288342	11.5.1998	KAPA PRO s.r.o.	60	Ústí n/O
25291645	24.7.1998	INCOT spol. s r.o.	240	Králíky
25291921	27.7.1998	Moldex/Metric v.o.s.		Ústí n/O
25298496	1.1.1999	SINTEX, a.s.	125	Česká Třebová
25937430	27.4.2000	JRV.CZ s.r.o.	25	Červená Voda
25939611	15.6.2000	Tlapa 380, s. r. o.	55	Tisová
25945441	21.11.2000	PRIMONA Letohrad CZ, s. r. o.	160	Letohrad

Zdroj: Registr ekonomických subjektů, 2007

Do tab. 10. řadíme podniky nebo soukromé osoby, které podnikají v textilním průmyslu. Zároveň vznikly do 1.1. 2001 a stále existují nebo zanikly po 2.1. 2001. Od roku 2001 je patrné, že velké podniky ztrácejí své závody a přibývá malých podniků a především soukromých podnikatelů. Dle tab. 10. se může zdát, že v textilním průmyslu pracovalo hodně lidí, ale bylo to velké snížení od roku 1991 viz tab. 19. Největším podnikem zůstává PERLA, bavlnářské závody, a.s. Dále Kümpers Textil s.r.o., ORLANA s.r.o., INTERCOLOR, akciová společnost.

Nejvíce ekonomických subjektů, které se zabývají textilním průmyslem, je v ORP Ústí nad Orlicí a ORP Česká Třebová. I přes tuto skutečnost jen to jen hrstka těch, které tu byly před 10 lety. Nejvíce podniků v ORP Ústí nad Orlicí a Česká Třebová je dán dřívější existencí největších podniků právě na tomto území.

7. Dojížd'ka a vyjížd'ka do zaměstnání v okrese Ústí n/O

7.1. Vývoj dojížd'ky jako formy prostorové mobility v ČR

Jak uvádí Dědič [2004, s. 1] dojížd'ka obyvatelstva do zaměstnání a do škol představuje významný sociální jev, jehož rozsah, vzdálenosti, směry a formy reflektují ekonomickou strukturu daného regionu. Odpovídají na jedné straně dosaženému stupni koncentrace obyvatel (resp. sídelní rozdrobenosti) a na straně druhé rozmístění pracovních příležitostí a škol.

Úzkou souvislost dojížd'ky se sídelní strukturou lze dokumentovat na příkladu malých obcí. Ty jsou dlouhodobě zdrojem intenzivní vyjížd'ky, naproti tomu pracovní příležitosti, stejně jako i školská zařízení, jsou obvykle koncentrovány teprve v obcích s určitou kritickou (populační) velikostí. Tradiční model, kdy intenzita vyjížd'ky je inverzně závislá na velikosti obce, je postupně doplňován novými vývojově vyššími formami prostorových interakcí charakterizovanými především zvyšováním objemu i intenzity pohybu obyvatel mezi jednotlivými městy navzájem. Funkční propojování městských aglomerací je, zvláště v posledních letech, stále častěji doprovázeno složitějšími formami územní dělby práce uvnitř jednotlivých aglomerací (např. přesun pracovních příležitostí z vlastního města na okraj či až za jeho administrativní hranice, typické např. pro logistické aktivity, maloobchod nebo některé formy průmyslu s vyššími nároky na plochu a větším dopadem na životní prostředí). Tyto změny se v praxi projevují mimo jiné i zvýšením váhy protisměrných pracovních toků na celkové dojížd'ce. Dojížd'ku je tedy nutno chápat jako proces vztahově-integrační, podílející se významným způsobem na formování funkčně-prostorových vazeb sídlení struktury (Dědič, 2004).

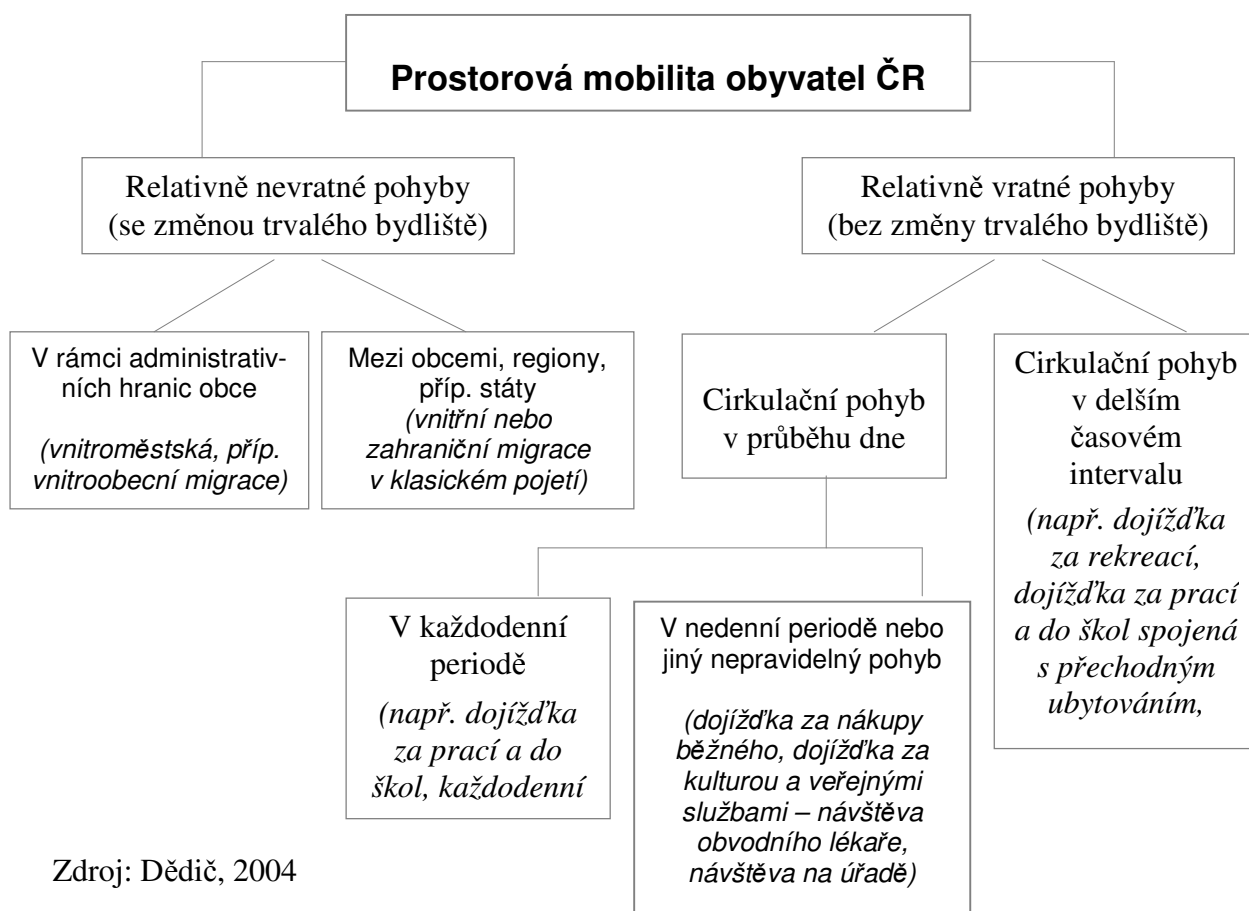
Státní statistika sleduje v ucelené podobě pracovní dojížd'ku prostřednictvím pravidelných populačních cenů již po čtyři desetiletí. Monitoring dojížd'ky měl velký význam v éře centrálního plánování. V období fiktivního nedostatku pracovních sil se používaly jako plánovací nástroj tzv. statistické okresní bilance pracovních sil, které měly za cíl (např. pomocí usměrňování bytové výstavby) vyrovnávat územní nesoulad mezi nabídkou a poptávkou pracovních sil. Po roce

1989 nastává volný pohyb pracovních sil, bez vlivu dřívějších administrativně restriktivních opatření. Z určitého pohledu tak mohly detailní informace o pracovní dojížděce ztratit část svého dřívějšího významu (Dědič, 2004).

Zatímco na počátku 90. let se vedly diskuse o důležitosti a účelnosti zpracování výstupů dojížděky v podrobné struktuře známé z předchozích cenů, význam i oprávněnost detailního rozboru pohybu za prací o desetiletí později se jeví jako nezpochybnitelné. Je tomu tak především proto, že představuje jediný ucelený zdroj informací o směrových i strukturálních charakteristikách dojížděkových proudů, na jejichž základě je možné sestavit také odvětvovou strukturu pracovních příležitostí v potřebném územním detailu obcí, měst či mikroregionů. Takové údaje doplněné v dostupné míře daty z předchozího cenzu poodkryjí dlouhodobější tendence trhu práce, transformační úspěšnost či naopak restrukturalizační problémy jednotlivých oblastí (Dědič, 2004).

Při analýze dojížděky je vhodné vycházet ze širšího konceptu prostorového pohybu obyvatel viz obr. 1. Ten je součástí obecněji chápaného pohybu obyvatel (Dědič, 2004).

Obr. 2. Členění základních forem prostorové mobility obyvatelstva

V této práci se soustředím na dojížděku do zaměstnání, okresů, kraje. Také se zaměřuji na dojížděku podle ekonomického odvětví. Pohybují se převážně v dojížděce bez změny trvalého bydliště.

7.2. Dojížděka a vyjížděka do zaměstnání v roce 1980, 1991 a 2001

Tab. 11. Dojížděka a vyjížděka do zaměstnání ekonomicky aktivních v okrese Ústí nad Orlicí v letech 1970, 1980, 1991 a 2001.

	Dojížděka do okresu Ústí nad Orlicí	Vyjížděka z okresu Ústí nad Orlicí	Saldo dojížděky
Rok 1970 ¹⁾	5 886	3 547	+ 2 339
Rok 1980 ¹⁾	4 593	3 655	+ 938
Rok 1991 ²⁾	3 918	3 535	+ 383
Rok 2001 ³⁾	6 709	5 926	+ 783

Zdroj: 1) Fišerová, 1982

2) FSÚ, 1992

3) Dědič, 2004

V roce 1970 bylo saldo + 2 339, v roce 1980 už jen + 938, v roce 1991 pouhých + 383 a v roce 2001 + 783 ekonomicky aktivních obyvatel. Je ovšem nutno říci, že na saldo má vliv i vyjížděka. Kdyby nebyla tak vysoká vyjížděka za prací ekonomicky aktivního obyvatelstva v roce 2001, tak by bylo vysoké saldo v tomto roce. V roce 2001 byla totiž jednoznačně největší dojížděka za prací ekonomicky aktivního obyvatelstva okresu Ústí nad Orlicí.

Snížení počtu dojíždějících mezi roky 1970 a 1980 vysvětlují zejména bytovou výstavbou, kdy byly pokryty bytové požadavky u žádoucích profesí. Tito lidé museli dříve za prací dojíždět. Ke konci 80. let zanikalo mnoho státních podniků. Na území okresu Ústí nad Orlicí to mělo vliv na dojížděku. Bylo to podniky především textilního a strojírenského typu. Význam dojížděky vzrostl v 90. letech 20. století, kdy se otevírají pracovníkům nové možnosti. Mám na mysli pracovní příležitosti v jiných odvětvích. V roce 2001 se nezvýšila jen dojížděka, ale i vyjížděka za prací, proto je saldo dojížděky až na třetím místě během zmíněných čtyř sčítacích let. Pokud je vysoká dojížděka a také vyjížděka, znamená to, že nebyla v rovnováze nabídka pracovních míst a poptávka příslušně kvalifikovaných pracovníků v místě jejich bydliště.

Tab. 12. Podíly dojíždějících a vyjíždějících do zaměstnání z okresů Východočeského kraje do okresu Ústí nad Orlicí v roce 1980, 1991 a 2001

Okres	Dojížd'ka do okresu Ústí n/O v %			Vyjížd'ka z okresu Ústí n/O v %		
	1980 ¹⁾	1991 ²⁾	2001 ³⁾	1980 ¹⁾	1991 ²⁾	2001 ³⁾
Svitavy	51,0	40,2	42,5	25,6	26,0	27,7
Rychnov Nad Kněžnou	17,0	18,0	13,4	22,6	18,7	19,3
Chrudim	16,0	13,2	10,7	7,1	6,1	6,3
Pardubice	11,0	10,8	11,6	22,7	21,6	25,5
Hradec Králové	2,2	3,6	2,0	14,3	12,7	10,9
Náchod	0,8	3,0	1,2	1,4	2,7	2,2
Havlíčkův Brod	0,6	1,4	0,3	1,3	2,3	2,2
Trutnov	0,6	2,7	0,9	3,2	2,9	0,7
Jičín	0,5	0,9	0,5	0,3	1,9	0,2
Semily	0,3	-	-	1,5	-	-
Šumperk		6,2	17,0	-	5,0	5,0

Zdroj: 1) Fišerová, 1982

2) FSÚ, 1992

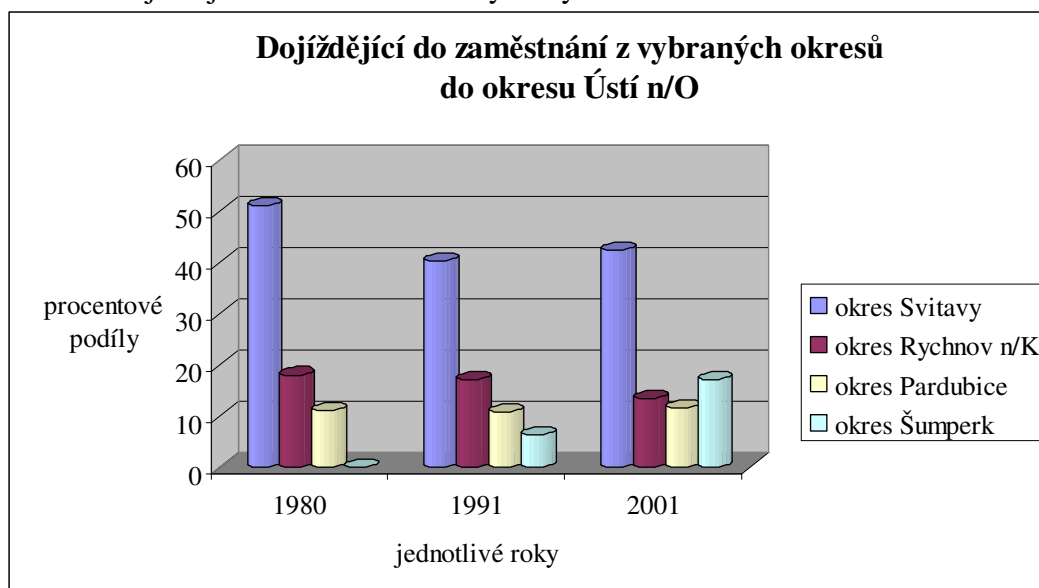
3) Dědič, 2004

Největší podíl ekonomicky aktivních dojíždělo v roce 1980 do okresu Ústí nad Orlicí z okresu Svítavy, z nich pak více než $\frac{3}{4}$ do Ústí nad Orlicí (textilní podniky Vkus, výrobní družstvo, Ústí nad Orlicí; Perla, bavlnářské závody, s.p.) a do České Třebové do odvětví doprava a spoje.

V roce 1991, tedy po 11 letech se podíl snížil podíl dojíždějících z okresu Svítavy o 10,8 %. Také musíme počítat s okresem Šumperk, který začíná hrát roli v dojížd'ce i vyjížd'ce za prací. To je dáno především vzniklými podniky v Králíkách, Červené Vodě a Jablonném nad Orlicí.

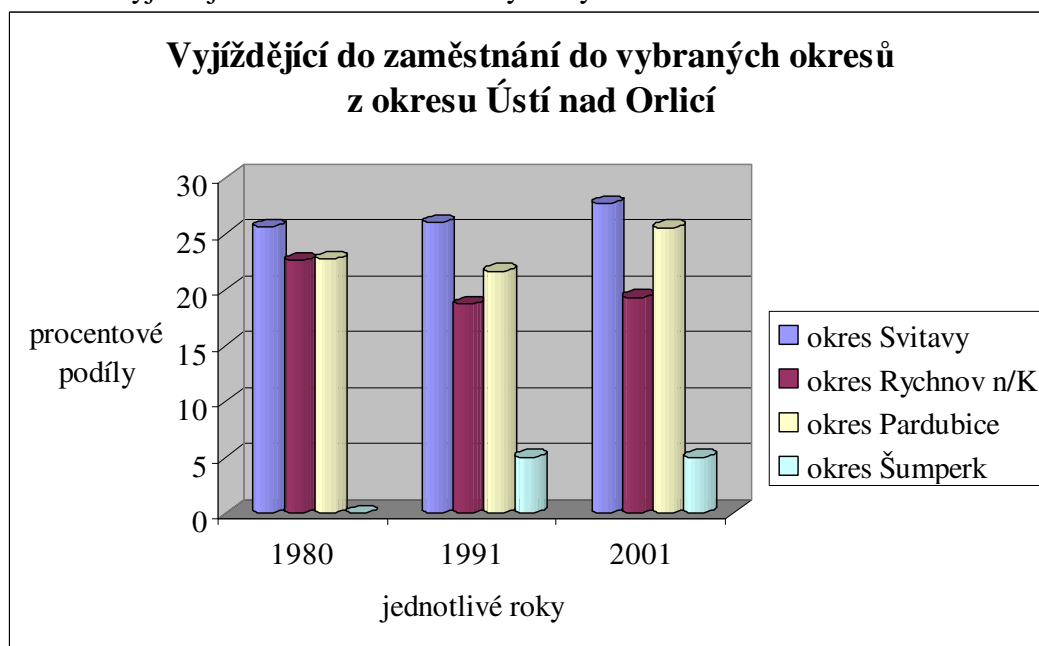
V roce 2001 si okres Svítavy stále drží prvenství v dojížd'ce do okresu Ústí nad Orlicí. Na druhé místo se na úkor všech ostatních dostal okres Šumperk viz graf 1. Dojížd'ka do okresu Ústí nad Orlicí je tedy převážně z okresu Svítavy, Šumperk a Rychnov nad Kněžnou. U vyjížd'ky si stále drží prvenství okres Svítavy, i když je možné, že při dalším sčítání tj. roku 2011, už bude více lidí dojíždět za prací do okresu Pardubice. To je však pouhá hypotéza.

Graf 1. Dojíždějící do zaměstnání z vybraných okresů do okresu Ústí nad Orlicí

Zdroj: autor

Graf 2. Vyjíždějící do zaměstnání do vybraných okresů z okresu Ústí nad Orlicí

Zdroj: autor

Pohyb obyvatelstva za prací probíhá nejintenzivněji v rámci samotného okresu. Dojíždka v roce 1980 směřovala především do 10 měst okresu, kde byla možnost pracovních příležitostí. Jsou to Ústí nad Orlicí (4 013), Česká Třebová (3 399), Lanškroun (2 710), Vysoké Mýto (2 422), Choceln (2 107), Letohrad

(1 470), Žamberk (1 390), Jablonné nad Orlicí (1 152), Králíky (626) a Brandýs nad Orlicí (236).

Všechna města okresu měly saldo dojížděky aktivní, kromě Brandýsa nad Orlicí, kde více ekonomicky aktivních vyjíždělo než dojíždělo.

Dojížděka do ostatních obcí okresu není podstatná a je soustředěna především do obcí, kde je průmyslový závod, nebo provozovna (Červená Voda, Hnátnice, Nekoř, Sopotnice, Těchonín).

Z údajů za jednotlivá města okresu vyplývá, že nejvíce ekonomicky aktivních dojíždělo v roce 1980 do okresního města Ústí nad Orlicí, kde kromě průmyslu (strojírenství, textil) jsou soustředěny i orgány státní správy (Fišerová, 1982).

Tab. 13. Meziokresní dojíždka za prací v kraji v letech 1970 – 2001

Kraj, okres	rok	Dojíždějící celkem	V tom okres dojíždky			
			Chrudim	Pardubice	Svitavy	Ústí n/O
Kraj celkem	1970	10 574	1 766	4 395	817	3 596
	1980	10 348	2 042	4 548	848	2 910
	1991	9 130	1 774	3 920	853	2 583
	2001	12 109	2 101	4 982	1 240	3 786
v tom okres vyjíždky						
Chrudim	1970	4 522	-	3 491	234	797
	1980	4 482	-	3 665	222	595
	1991	3 717	-	3 103	196	418
	2001	4 644	-	3 867	191	586
Pardubice	1970	1 810	1 207	-	50	553
	1980	1 989	1 522	-	56	411
	1991	1 767	1 367	-	45	355
	2001	2 081	1 592	-	57	432
Svitavy	1970	2 950	393	311	-	2 246
	1980	2 644	362	378	-	1 904
	1991	2 343	264	269	-	1 810
	2001	3 315	288	259	-	2 768
Ústí n/O	1970	1 292	166	593	533	-
	1980	1 233	158	505	570	-
	1991	1 303	143	548	612	-
	2001	2 069	221	856	992	-

Zdroj: Dědič, 2004

Pozn.: Dojíždka celkem je ze zmíněných čtyř okresů

Většina dojíždkových proudů se v období 1970 – 1991 zmenšovala a rostla v období 1991 – 2001. Nejvíce dojíždějících směřovalo v roce 2001 z okresu Chrudim do okresu Pardubice – 3 867 osob. Zde jsou velké pracovní příležitosti, protože Pardubice jsou v současnosti krajským městem a zároveň je zde úzká propojenost měst Pardubice a Chrudimi. Mám na mysli především blízkou vzdálenost obou měst. Následovala vyjíždka z okresu Svítavy do okresu Ústí nad Orlicí - 2 768 osob. Oba tyto proudy měly u okresů Chrudim a Svítavy podíl 83 % na vyjíždce do jiných okresů kraje. Protisměrné proudy již nebyly tak významné. Celkově byla v rámci kraje v roce 2001 nejmenší meziokresní vyjíždka za prací z okresu Pardubice do okresu Svítavy – pouhých 57 osob. To je dáno vzdáleností mezi kraji.

Tab. 14. Ekonomicky aktivní obyvatelstvo dojíždějící do zaměstnání do měst okresu Ústí nad Orlicí podle věkových skupin v roce 1980, 1991 a 2001.

Město	Dojíždějící celkem	Podíl věkových skupin v procentech v roce 1980 ¹⁾					
		- 24	25-29	30-34	35-44	45-59	60+
Ústí nad Orlicí	4 013	25,1	16,8	13,4	18,6	22,2	3,9
Brandýs nad Orlicí	236	19,1	14,8	12,7	15,7	28,4	9,3
Česká Třebová	3 399	21,6	15,4	15,8	19,6	24,8	2,8
Choceň	2 139	20,4	12,6	13,0	20,9	29,6	3,5
Jablonné nad Orlicí	1 125	19,9	14,9	12,0	19,9	26,8	6,5
Králíky	626	29,1	19,6	15,0	15,7	16,8	3,8
Lanškroun	2 710	23,4	16,8	15,9	17,9	22,6	3,4
Letohrad	1 470	24,0	12,4	12,6	20,1	26,8	4,1
Vysoké Mýto	2 242	21,8	15,9	13,2	17,5	28,2	3,4
Žamberk	1 390	27,7	18,9	10,9	16,0	20,9	5,6
Město	Dojíždějící celkem	Podíl věkových skupin v procentech v roce 1991 ²⁾					
		- 24	25-29	30-34	35-44	45-59	60+
Ústí nad Orlicí	3 872	24,7	14,6	11,5	25,6	21,2	2,0
Brandýs nad Orlicí	199	22,1	14,6	14,1	23,1	23,6	2,5
Česká Třebová	3 239	24,3	12,0	10,8	28,1	22,8	2,0
Choceň	2 006	23,3	12,5	9,6	26,3	26,0	2,2
Jablonné nad Orlicí	980	23,3	10,2	14,0	26,0	24,6	3,0
Králíky	494	27,3	13,9	11,5	26,3	18,4	2,4
Lanškroun	2 605	28,2	12,6	10,8	27,1	20,3	0,9
Letohrad	1 438	30,3	14,8	9,7	20,8	22,6	1,9
Vysoké Mýto	2 399	22,5	11,6	11,7	27,8	23,4	3,1
Žamberk	1 730	24,3	14,6	14,2	24,6	20,0	2,1
Město	Dojíždějící celkem	Podíl věkových skupin v procentech v roce 2001 ³⁾					
		- 24	25-29	30-39	40-49	50-59	60+
Ústí nad Orlicí	3 947	15,6	15,2	25,3	26,1	16,7	1,2
Brandýs nad Orlicí	-	-	-	-	-	-	-
Česká Třebová	2 722	12,0	15,1	23,5	26,2	22,5	0,7
Choceň	1 693	13,8	15,4	24,3	26,0	19,2	1,2
Jablonné nad Orlicí	1 149	22,0	17,1	19,0	25,6	15,0	1,3
Králíky	-	-	-	-	-	-	-
Lanškroun	5 736	27,3	17,2	19,9	22,1	12,8	0,6
Letohrad	-	-	-	-	-	-	-
Vysoké Mýto	3 001	17,2	16,9	23,4	25,4	15,8	1,3
Žamberk	1 677	16,8	13,4	26,1	28,1	14,3	1,5

Zdroj: 1) Fišerová, 1982

2) FSÚ, 1992

3) Dědič, 2004

Pozn.: U obcí Brandýs nad Orlicí, Králíky a Letohrad byly údaje nezjištěny. Údaje nemohou být plně srovnatelné, protože jsou v roce 2001 pozměněny tři věkové skupiny. Je to obyvatelstvo ve věku 30-34, 35- 44, 45-59 let. I proto bych k těmto věkovým skupinám nekladal veliký důraz.

Jak vyplývá z výše uvedené tabulky, nejvyšší počet dojíždějících do zaměstnání je v roce 1980 ve věkových kategoriích 45-59 let a nejnižší věkové skupině. V nejnižší věkové kategorii to je dáno nabídkou práce. Tito mladí lidé jsou přizpůsobiví a není pro ně překážkou dojíždět do zaměstnání. U věkové kategorie 45-59 je vysoké číslo dáno rodinnými záležitostmi. Lidé v tomto věku už nemají takové závazky. Jejich děti často už jsou mimo domov a nic jim nebrání do práce dojíždět.

Oproti roku 1980 v roce 1991 ubylo dojíždějících za prací. Pouze ve dvou městech se počet dojíždějících zvedl, a to ve Vysokém Mýtu na 2399, v Žamberku na 1730. Ve Vysokém Mýtu není tato dojížděka dána textilním průmyslem. Zde je to kvůli prosperujícímu a zvětšujícímu se podniku Karosa Vysoké Mýto. Jiná situace je v Žamberku, kde roli hraje podnik Orlana, s. p.

Co se týká věkových skupin, tak klesají počty dojíždějících ve věkové skupině 60 a více let. Naopak stoupají počty dojíždějících v nejmladší věkové skupině. U nejstarší věkové skupiny to je dáno blízkostí odchodu do důchodu. Tito lidé jsou spokojenější, když mají práci v místě bydliště, a to i za cenu nižších příjmů. U nejmladší věkové skupiny je to stále větší přizpůsobivost.

V roce 2001 začíná opět více ekonomicky aktivních obyvatel dojíždět za prací. Význam dojížděky za prací výrazně vzrostl především v posledním desetiletí dvacátého století v souvislosti s výraznými změnami, kterými prošla naše společnost i hospodářství. Nejvíce za 21 let vzrostla dojížděka v Lanškrouně, kde se od roku 1980 do roku 2001 zvýšil počet dojíždějících o 111,6 %. Neberu v potaz mírný pokles v roce 1991. Zde hraje roli největší podnik a to AVX Lanškroun. Velmi významná je také dojížděka pro město Vysoké Mýto, kde od roku 1980 přibýlo 759 dojíždějících. Nemalou měrou k růstu počtu pracovních míst a tím i dojížděky přispěli zahraniční investoři (v Lanškrouně), zahraniční vlastníci tradičních průmyslových firem (ve Vysokém Mýtě). Naproti tomu největší pokles dojížděky od roku 1980 do 2001 zaznamenaly Česká Třebová (677 osob) a Choceň (446 osob), související se snižováním počtu pracovníků

v železniční dopravě, omezováním textilní výroby. V Chocni to jsou zániky závodů Perla a Hedva.

Tab. 15. Procentuální hodnoty snížení nebo zvýšení dojíždějících ekonomicky aktivních osob ve vybraných městech okresu Ústí nad Orlicí.

Město	Dojížd'ka do zaměstnání			Procentuální hodnota		
	1980	1991	2001	1980	1991	2001
Česká Třebová	3 399	3 239	2 722	100 %	95,0 %	80,0 %
Choceň	2 139	2 006	1 693	100 %	93,8 %	79,2 %
Vysoké Mýto	2 242	2 399	3 001	100 %	107,0 %	133,9 %
Lanškroun	2 710	2 650	5 736	100 %	96,0 %	211,6 %

Zdroj: autor

Pozn.: Rok 1980 a tedy i statistická čísla dojížd'ky jsou brána jako 100%. Údaje z roků 1991 a 2001 už jsem tedy pouhým navýšením nebo naopak zvýšením hodnot z roku 1980.

Vývoj města Vysokého Mýta a Lanškrouna je znát i z tab. 16. Z pracovní velikosti se u těchto měst vývoj projevil nejvíce. Tím pádem mají pracovní příležitosti vliv i na dojížd'ku do zaměstnání. Svůj standard si drží okresní město, naopak upadá význam města České Třebové.

Tab. 16. Velikostní charakteristiky středisek v okrese Ústí nad Orlicí v roce 1991 a 2001

Středisko	Relativizované velikosti (ČR = 10 000)					
	Populační		Pracovní		Komplexní	
	1991	2001	1991	2001	1991	2001
Ústí nad Orlicí	14,8	14,9	19,4	19,9	17,9	18,2
Červená Voda	3,0	3,2	2,6	2,4	2,7	2,6
Česká Třebová	16,6	16,7	21,0	18,0	19,5	17,5
Choceň	9,0	8,8	10,1	9,1	9,7	9,0
Jablonné nad Orlicí	3,0	3,0	4,0	4,5	3,7	4,0
Králíky	4,7	4,7	5,0	4,1	4,9	4,3
Lanškroun	9,6	9,8	13,3	21,1	12,1	17,3
Letohrad	6,0	6,1	7,2	7,6	6,8	7,1
Vysoké Mýto	10,5	11,8	13,0	15,7	12,2	14,4
Žamberk	5,7	6,0	7,6	7,8	7,0	7,2

Zdroj: Hampl, 2005

Pozn.: Byla hodnocena střediska s komplexní velikostí 2,5 a více v roce 2001. Komplexní velikost odpovídá třetině součtu relativní populační velikosti a dvojnásobku relativní velikosti pracovní. U populační velikosti se jedná o trvale bydlící obyvatelstvo, u pracovní velikosti o počet ekonomicky aktivního obyvatelstva bez nezaměstnaných + saldo směrově podchycené dojížd'ky / vyjížd'ky za práci.

Tab. 17. Dojíždějící a vyjíždějící za prací podle odvětví v okrese Ústí nad Orlicí v jednotlivých sčítacích obdobích

	Podíl dojíždějících celkem		Podíl vyjíždějících celkem	
	1991	2001	1991	2001
Úhrn dojíždějících v okrese	24 608	27 741	24 216	26 958
dojížděka v rámci okresu	20 614	21 032	20 614	21 032
dojížděka v rámci okresů ČR	3 918	3 786	3 535	2 069
<i>zemědělství a lesnictví</i>	3 717	1 619	3 706	1 692
<i>průmysl</i>	10 836	13 328	10 296	10 482
stavebnictví	1 608	2 051	1 881	2 349
doprava a spoje	3 507	2 782	3 052	2 832
obchod	1 519	1 944	1 555	2 136
sociální činnosti ¹⁾	2 064	2 263	2 179	2 572

Zdroj: Dědič, 2004

Pozn.: Dojížděka v roce 2001 není v rámci okresů ČR, nýbrž v rámci okresů Pardubického kraje. Proto je dojížděka menší než v roce 1991. Krom toho se dojížděka i vyjížděka v rámci okresu a v rámci okresu ČR nemůže rovnat úhmu, protože zde neuvádím dojížděku z krajů a ze zahraničí. V roce 1991 se do zemědělství a lesnictví řadili i lidé pracující ve vodním hospodářství. 1) školství, kultura, zdravotnictví, sociální činnosti. Za rok 1980 nebyla data zjištěna.

Klesající podíl zemědělství a lesnictví v okrese Ústí nad Orlicí má vliv i na dojížděku za prací. Toto se neděje pouze v rámci okresu Ústí nad Orlicí, nýbrž v rámci celé ČR. Dojížděka do zemědělství klesla od roku 1991 do roku 2001 o více jak polovinu. U průmyslu to bylo jiné. Od roku 1991 do roku 2001 klesl průmysl ze 40,2 % na 36,5 %, a přesto se zvýšila dojížděka do průmyslu v okrese Ústí nad Orlicí. Přisuzuji to zejména vzniku nových podniků v oblasti elektroniky a elektrotechniky. Rozdíl ve vyjížděce okresu Ústí nad Orlicí není už tak veliký.

Tab. 18. Dojíždějící a vyjíždějící za prací v ORP v okrese Ústí n/O k roku 2001.

ORP	Dojíždějící do ORP		Vyjíždějící z ORP		Saldo dojížděky celkem
	celkem	z toho denně	celkem	z toho denně	
Česká Třebová	2 220	1 590	2 191	1 394	29
Králíky	454	334	1 087	598	-633
Lanškroun	3 878	1 848	1 552	988	2 326
Ústí nad Orlicí	2 967	2 485	3 111	2 206	-144
Vysoké Mýto	2 490	2 103	2 582	1 840	-92
Žamberk	1 911	1 485	2 361	1 426	-450

Zdroj: Tichá, 2005

Pozn.: V tab. 18. se jedná pouze o dojíždějící a vyjíždějící za prací přes hranice ORP. To znamená, že např. do ORP Ústí nad Orlicí dojíždělo 2967 osob z jiných ORP v kraji nebo z jiných krajů ČR. Není tam tedy započtena dojíždka uvnitř správního obvodu.

Z tab. 18. je patrné, že v roce 2001 dojíždělo do města Lanškrouna 5736 osob do zaměstnání. Ve srovnání s tab. 15. je vidět, že tato dojíždka není do tohoto města pouze z blízkého okolí. I přesto si města Lanškroun drží prvenství v dojíždce do jeho ORP.

7.3. Zhodnocení dojíždky a vyjíždky v okrese Ústí nad Orlicí

Okres Ústí nad Orlicí má mezi okresy kraje nejvyšší kladné saldo dojíždky za prací. Počet vyjíždějících poklesl z 4 273 v roce 1961 na 3 547 v roce 1970. Významnější změna nastala až v 90. letech, kdy se počet vyjíždějících výrazně zvýšil. Přesto je hodnota z roku 2001 (5 926 osob) nejnižší ze všech okresů v kraji. Od roku 1961 se snižoval počet dojíždějících do okresu až do roku 1991 (z 6 860 na 3 918). Lepší nabídka pracovních příležitostí v porovnání s okolními okresy umožnila v 90. letech zvýšení počtu dojíždějících do okresu až na 6 709 osob. Dvoutřetinové zvýšení dojíždky do okresu nemá v uplynulé dekádě v Pardubickém kraji obdoby. Z více než 80 % se na růstu meziokresní dojíždky podílejí dojíždějící do Lanškrouna, z 10 % dojíždějící do Vysokého Mýta (Dědič, 2004).

Vliv dojíždky a vyjíždky na textilní průmysl byl znát nejvíce v roce 2001. Dojíždka a vyjíždka v tomto roce byla největší. Dojíždka a vyjíždka také odpovídá míře nezaměstnanosti, tj. zvýšení dojíždky a vyjíždky v roce 2001 mělo vliv na snížení Obecné a Registrované míry nezaměstnanosti viz tab. 24. a tab. 25.

Vyjíždka z obcí je závislá především na možnostech zaměstnání. Nejvyšší vyjíždka je z malých venkovských obcí a naopak nízká vyjíždka je z měst. Samozřejmě, že vliv na vyjíždku má i vzdálenost od centra. Tuto skutečnost nám nejlépe dokumentuje tab. 13., kde je vidět velká vzdálenost mezi např. okresem Svitavy a okresem Pardubice.

Dojíždka a vyjíždka do zaměstnání v okrese Ústí nad Orlicí hrála vždy velmi významnou roli. Nejinak tomu bylo i při dojíždce do textilních podniků. Největší

procentuální dojíždka a vyjíždka do textilních podniků byla ve sčítacím roce 2001. Usuzuji tak na základě grafu 1.

8. Ekonomicky aktivní obyvatelstvo

Mezi ekonomicky aktivní osoby v roce 2001 jsou zahrnuty všechny osoby, které uvedly na Sčítacím listu osob, že patří mezi zaměstnané osoby, zaměstnavatele, samostatně činné, pracující důchodce pracující studenty a učně, ženy na mateřské dovolené v trvání 28 resp. 37 týdnů, osoby v základní, náhradní nebo civilní vojenské službě, ve vazbě a výkonu trestu nebo osoby nezaměstnané. Nezaměstnané jsou všechny osoby 15leté a starší, které byly v rozhodný okamžik sčítání bez práce, hledaly aktivně práci a byly připraveny k nástupu do práce (Růžicková, 2003).

Ekonomicky neaktivní osoby v roce 2001 jsou nepracující důchodci, ostatní nepracující osoby s vlastním zdrojem obživy, nepracující žáci, studenti a učni, osoby v domácnosti, děti předškolního věku a ostatní závislé osoby (Růžicková, 2003).

Srovnatelnost údajů 1991 a 2001 o ekonomické aktivitě

Údaje o ekonomické aktivitě nejsou plně srovnatelné. Ve sčítání 1991 byly do počtu ekonomicky aktivních zahrnovány i ženy na tzv. mateřské dovolené (do 3 let věku dítěte) a osoby pobírající rodičovský příspěvek, pokud trval jejich pracovní poměr (Růžicková, 2003).

Srovnatelnost údajů 1980 a 1991 o ekonomické aktivitě

Při sčítání lidu, domů a bytů 1980 zjišťovaný ukazatel „zdroj obživy“ byl nahrazen ve sčítání 1991 otázkou o ekonomické aktivitě obyvatelstva a bylo rozšířeno zjišťování společenské skupiny tak, aby byla zjištěna srovnatelnost výsledků čs. sčítání s metodikou OSN/EHK (vyčíslení osob hledající zaměstnání, pomáhající v soukromém sektoru; zařazení společenské skupiny zaměstnavatelů, rozdělení ekonomicky aktivního obyvatelstva podle sektorů národního

hospodářství) a zároveň srovnatelnost s výsledky předchozích sčítání (FSÚ, 1992).

Tab. 19. Bydlící obyvatelstvo ekonomicky aktivní podle průmyslu národního hospodářství v roce 1980, 1991, 2001 v okrese Ústí nad Orlicí a v ČR.

Průmysl	Obyvatelstvo ekonomicky aktivní					
	Ústí nad Orlicí			Česká republika		
	1980 ¹⁾	1991 ²⁾	2001 ³⁾	1980 ⁴⁾	1991 ⁵⁾	2001 ⁶⁾
Strojírenství	9 428	8 453	4 165	647 801	592 913	211 434
Elektrotechnický a kovodělní	8 734	-	-	242 362	-	-
Elektrotechnický a elektronický	-	7 501	-	-	145 928	-
Textilní a konfekční	6 748	6 103	3 732	258 926	221 487	152 210

Zdroj: 1) FSÚ, 1981

2) FSÚ, 1992

3) Růžičková, 2003

4) FSÚ, 1981

5) FSÚ, 1992

6) Růžičková, 2003

Pozn.: Textilní průmysl se v roce 2001 sloučil s oděvním. Celý název tedy v roce 2001 zněl textilní a oděvní průmysl. Údaje za elektrotechnický a elektronický průmysl nebyly nalezeny.

Z tabulek je patrné, že každý rok pracuje v průmysl čím dám méně obyvatelstva. Je to způsobeno přesunem obyvatelstva mezi jednotlivými sektory viz tab. 23. U textilního průmyslu je to obdobné. Zde je to ovšem také způsobeno úpadkem tohoto odvětví především v 90. letech 20. století viz graf 3.

Elektrotechnický a kovodělní průmysl se už ve sčítání z roku 1991 nevyskytnul pohromadě. Kovodělní průmysl se oddělil a zůstal sám. Elektrotechnický se sloučil s novým průmyslem. Jednalo se o elektronický průmysl. V roce 1991 jsou nejsilnějšími průmysly (dle počtu zaměstnanců) v okrese Ústí nad Orlicí elektrotechnický s elektronickým a strojírenství. Ve strojírenství vzhledem ke své fyzické náročnosti pracovalo obyvatelstvo především z řad mužů. Během dvaceti let se toto nijak zvlášť nezměnilo a po celou dobu zde pracuje 3 krát více mužů než žen. U textilního průmyslu je tomu naopak. V něm převažují ženy, a to dvojnásobně. V roce 2001 už elektronický a elektrotechnický průmysl nebyl vcelku, ale vznikl nový průmysl, který se

jmenoval výroba elektrických a optických přístrojů, proto v roce 2001 nejsou uvedena data za elektronický a elektrotechnický průmysl.

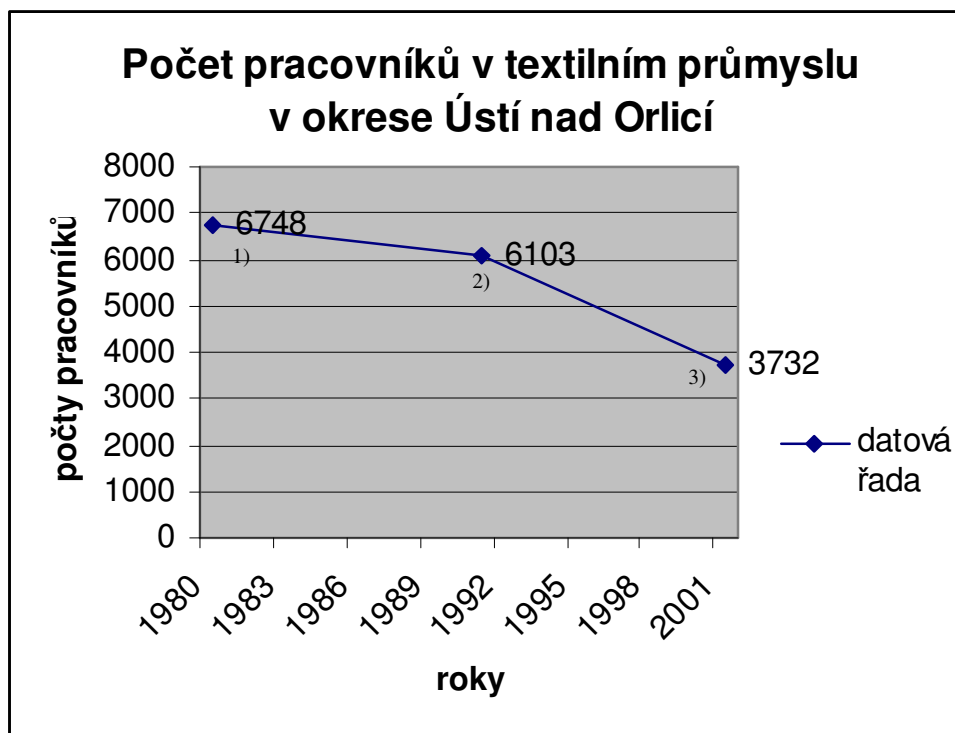
Tab. 20. Procentuální snížení pracovníků ve strojírenství a v textilním průmyslu v okrese Ústí nad Orlicí a v ČR.

Průmysl	Ústí n/O – absol. hodn.			ČR - absol. hodn.		
	1980	1991	2001	1980	1991	2001
Strojírenství	9 428	8 453	4 165	647 801	592 913	211 434
<i>Textilní průmysl</i>	<i>6 748</i>	<i>6 103</i>	<i>3 732</i>	<i>258 926</i>	<i>221 487</i>	<i>152 210</i>
Průmysl	Ústí n/O			ČR		
	1980	1991	2001	1980	1991	2001
Strojírenství	100 %	89,7 %	44,2 %	100 %	91,5 %	32,6 %
<i>Textilní průmysl</i>	<i>100 %</i>	<i>90,4 %</i>	<i>55,3 %</i>	<i>100 %</i>	<i>85,5 %</i>	<i>58,8 %</i>

Zdroj: autor

Za 21 let se velmi snížil počet pracovníků ve strojírenství i textilním průmyslu. Snížení se konalo jak v rámci okresu Ústí nad Orlicí, tak v rámci celé České republiky. V textilním průmyslu je hlavním důvodem zánik jednotlivých podniků a závodů. Tento úkaz není typický jen pro okres Ústí nad Orlicí, ale pro celou ČR. Jde tady o zánik textilního průmyslu obecně, nikoliv o obsazenost pracovních míst.

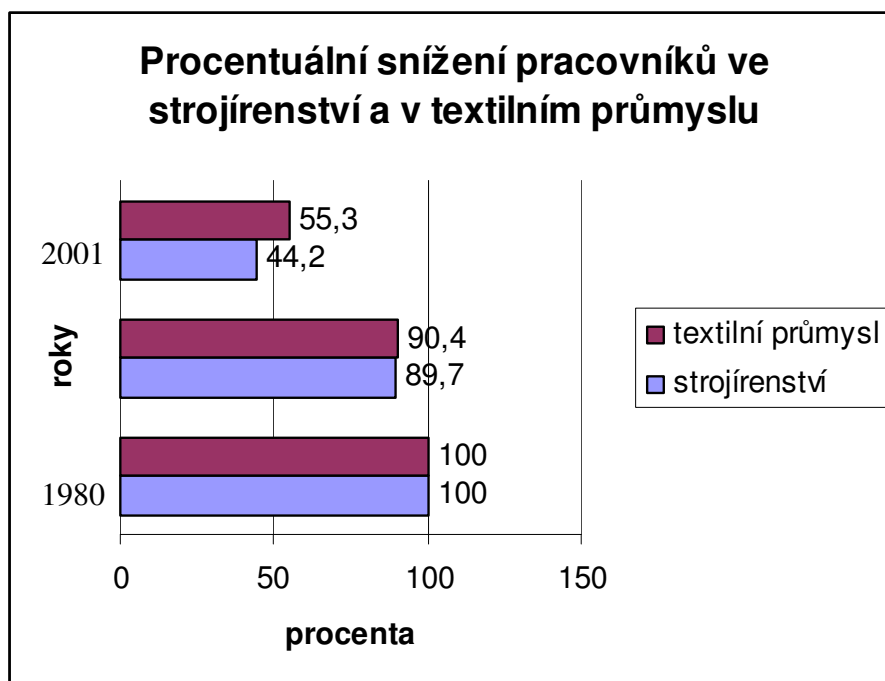
Graf 3. Počet pracovníků v textilním průmyslu v okrese Ústí nad Orlicí

Zdroj: 1) FSÚ, 1981
2) FSÚ, 1992
3) Růžičková, 2003

Na grafu 3. je vidět snížení počtu pracovníků v textilním průmyslu ve třech sčítáních. Tyto výsledky nejsou ovšem plně srovnatelné. Musíme brát v potaz, že ve sčítání z roku 2001 byl textilní a oděvní průmysl sloučen. 3 732 pracovníků v roce 2001 odpovídá textilnímu a oděvnímu průmyslu. Hodnota v samotném textilním průmyslu v roce 2001 by tedy byla ještě nižší.

Graf 4. Procentuální snížení pracovníků ve strojírenství a v textilním průmyslu v okrese Ústí n/O

Zdroj: autor

Tab. 21. Ekonomicky aktivní obyvatelstvo podle pohlaví a odvětví ekonomické činnosti v okrese Ústí nad Orlicí

	Celkem	Podíl v %				
		celkem			Muži 2001	Ženy 2001
		1980	1991	2001		
Ekonomicky aktivní celkem v tom odvětví:	70177	100	100	100	100	100
<i>zemědělství, lesnictví</i>	<i>4752</i>	<i>16,1</i>	<i>15,8</i>	<i>6,8</i>	8,1	5,1
<i>průmysl</i>	<i>25615</i>	<i>44,5</i>	<i>40,2</i>	<i>36,5</i>	38,3	34,2
stavebnictví	5380	5,3	5,1	7,7	12,6	1,5

obchod, stravování, ubytování	8781	7,0	6,6	12,5	9,0	16,9
doprava, pošty, telekomunikace	6074	10,0	10,9	8,7	11,3	5,4
sociální činnosti	7025	8,4	10,0	10,0	3,7	17,9
ostatní odvětví	8878	7,9	8,2	12,7	12,4	13,0
nezjištěné odvětví	3672	0,7	3,3	5,2	4,6	6,0

Zdroj: Růžičková, 2003

Změny ve společnosti se v 90. letech výrazně promítly do struktury ekonomicky aktivních podle odvětví, ve kterých pracují. Jestliže v roce 1980 pracovalo v zemědělství a lesnictví 16,1 % ekonomicky aktivních obyvatel okresu, o dvacet let později jich bylo 6,8 %. Pomaleji než v 80. letech klesal podíl zaměstnanosti v průmyslu. Podíl pracujících ve stavebnictví rostl v důsledku osamostatněním pracovníků, kteří před rokem 1990 zajišťovali stavební údržbu v zemědělských a průmyslových firmách. Posilování odvětví služeb se projevilo především u obchodu, pohostinství a ubytování, ale také u služeb pro podniky.

8.1. Zhodnocení ekonomicky aktivního obyvatelstva

Počet pracovníků v textilním průmyslu klesal při každém sčítání. Co se týká počtu zaměstnanců, tak rok 1980 beru jako 100 % zaměstnanců. Během 21 let, tj. v době třech sčítání, se 100 % hodnota zaměstnanců v textilním průmyslu snížila na 58,8 % zaměstnanců viz tab. 20. Snížení pracovníků v textilním průmyslu je ovlivněno zavíráním textilních podniků a především jejich jednotlivých závodů. Tato skutečnost je nejvíce viditelná u textilního podniku, který tu kdy byl. 4 550 zaměstnanců měla Perla v roce 1980 a v roce 2001 už jen pouhých 515.

9. Odvětvové složení obyvatelstva v okrese Ústí nad Orlicí

Hospodářství každého regionu či státu je popsitelné pomocí odvětvové anebo sektorové struktury. Odvětvovou zaměstnanost k roku 2001 dělíme do několika skupin

Jedná se o:

- Zemědělství (zahrnující myslivost, lesní hospodářství a rybolov)
- Dobývání nerostných surovin

- Zpracovatelský průmysl
- Výroba a rozvod plynu, elektřiny a vody
- Stavebnictví
- Obchod, opravy motorových vozidel a spotřebního zboží
- Pohostinství a ubytování
- Doprava, skladování, pošty a telekomunikace
- Peněžnictví a pojišťovnictví
- Vývoj a výzkum
- Veřejná správa, obrana, sociální zabezpečení
- Školství
- Zdravotnictví, veterinární a sociální činnosti
- Ostatní veřejné, sociální a osobní služby

Zdroj: ČSÚ, 2007

Tato kapitola a také anketární šetření viz kapitola 12.1. jsou pro mě důležité. Na základě obou kapitol se dozvím, zda úpadek textilních podniků v okrese Ústí nad Orlicí má vliv na přesun obyvatelstva uvnitř anebo vně sekundéru.

Metodika zjišťování u odvětvového složení se v jednotlivých sčítáních měnily, což pochopitelně ovlivňuje srovnatelnost údajů. Přesto je možno zjištěná data, i když v omezené míře dané změnami územně správní struktury, hodnotit v časové řadě. Abych mohl porovnat jednotlivé údaje v roce 1991 a 2001 za okres Ústí nad Orlicí s Českou republikou, tak jsem si vytvořil kategorie, které vystihují obě. Tabulku jsem vypočítal na základě jednotlivých sčítání lidu, domů a bytů. Jednotlivé početní hodnoty jsem převáděl na procenta kvůli celkovému porovnání s ČR.

Strukturální změny jsou součástí hospodářského vývoje. Mohou přijít v podobě vnějších šoků anebo postupně v čase (Fondy EU, 2007).

Tab. 22. Procentuální vyjádření vývoje odvětvového složení obyvatelstva dle jednotlivých kategorií v okrese Ústí nad Orlicí a v České republice v jednotlivých sčítacích obdobích.

Odvětví	Okres Ústí nad Orlicí		Česká republika	
	1991	2001	1991	2001

Primér	15,9	7,1	12,4	5,2
Sekundér	45,7	46,5	45,1	44,2
Terciér	38,0	45,6	32,8	38,2
Kvartér	0,3	0,7	9,7	12,5

Zdroj: autor

Pozn.: Do priméru jsem zahrnoval pouze zemědělství. Sekundér obsahuje zpracovatelský průmysl a dobývání nerostných surovin. Ostatní odvětví krom vědy a výzkumu řadím do terciéru. Vývoj a výzkum řadím do kvartéru.

Vlivem dosazení kvartéru se výrazně snížil terciér České republiky oproti hodnotám z tab. 23. V samotném okrese Ústí nad Orlicí se pak tento pokles výrazněji neprojevil. To ukazuje na nepříliš vyspělý okres v rámci kvartéru.

Tab. 23. Procentuální vyjádření vývoje odvětvového složení obyvatelstva dle jednotlivých kategorií (bez kvartéru) v okrese Ústí nad Orlicí a v České republice v jednotlivých sčítacích obdobích.

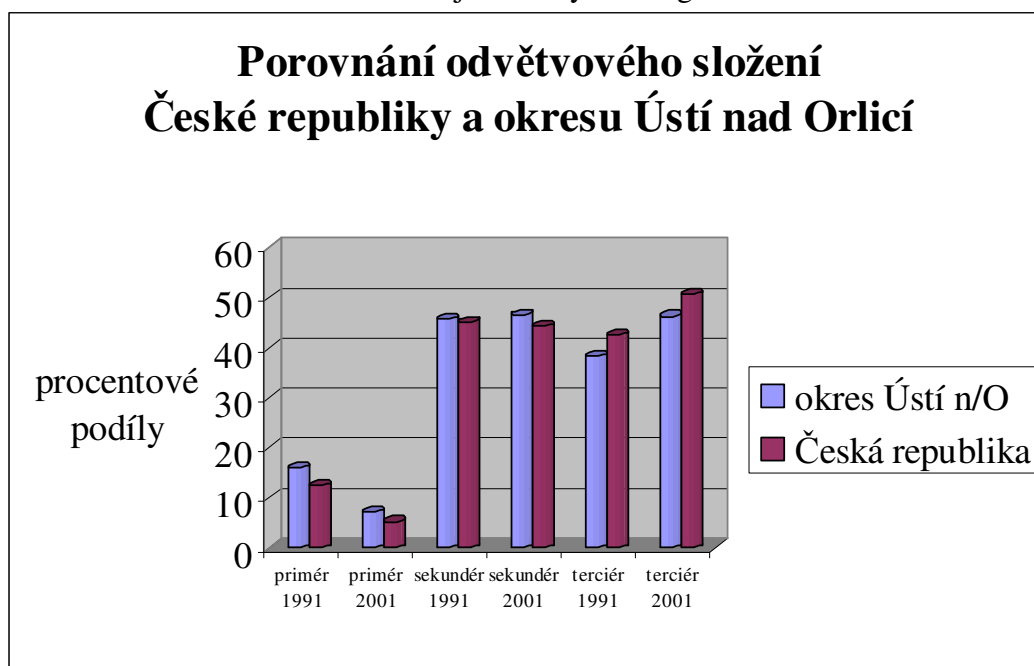
Odvětví	Okres Ústí nad Orlicí		Česká republika	
	1991	2001	1991	2001
Primér	15,9	7,1	12,4	5,2
Sekundér	45,7	46,5	45,1	44,2
Terciér	38,3	46,3	42,5	50,7

Zdroj: autor

Pozn.: Kvartér jsem sloučil s terciérem

Obě tabulky umožňují srovnání okresu Ústí nad Orlicí s Českou republikou. Okres Ústí nad Orlicí byl v roce 1991 značně za průměrem ČR v sekundéru a především terciéru. Naopak v roce 1991 zde dominoval primér, což neukazuje zrovna vysokou vyspělost okresu Ústí nad Orlicí v rámci všech okresů v ČR. Sčítací období v roce 2001 znamenalo pro okres Ústí nad Orlicí výrazné snížení priméru, což se projevilo především na růstu terciéru. V ČR ovšem rok 2001 znamenal zvýšení terciéru. Okres Ústí nad Orlicí v roce 2001 ještě nemá tak vyvinutý terciér, jako ostatní okresy ČR viz graf 5. Zkreslení tu ale může být ve formě okresu Praha, kde je značný podíl terciéru.

Graf 5. Porovnání odvětvového složení České republiky a okresu Ústí nad Orlicí ve sčítacích letech 1991 a 2001 dle jednotlivých kategorií bez kvartéru.

Zdroj: autor

9.1. Transformace na trhu práce od roku 1990

Na trhu práce dochází od počátku transformace k zásadním strukturálním změnám. V České republice došlo k očekávanému nárůstu obyvatelstva v produktivním věku, k poklesu míry ekonomické aktivity žen (a v menší míře i mužů) a k poklesu ekonomické aktivity obyvatelstva v poproduktivním věku. Trh práce výrazně ovlivňovalo zejména omezování pracovních míst v souvislosti s útlumem neefektivních výrobních a řešením problémů souvisejících s předcházející zaměstnaností (Fondy EU, 2007).

9.2. Odvětvová (sektorová) zaměstnanost

Pokles zaměstnanosti v průmyslu je vyvoláván především vývojem v odvětvích těžby paliv, hutnictví, strojírenství a v odvětví spotřebního průmyslu (zejména textilního), s nepříznivými dopady v regionech s koncentrací těchto výrobních. Výrazně se pokles zaměstnanosti projevil také v zemědělství, zejména v důsledku jeho transformace a privatizace, ale i omezováním zemědělské produkce v důsledku vyrovnávání nabídky s poptávkou obyvatelstva i v důsledku

vnějších vlivů. Jen část uvolněných pracovníků z průmyslu a zemědělství našla pracovní příležitosti v terciárním sektoru v míře dané absorpční schopností tohoto sektoru v jednotlivých regionech, což také zvyšovalo regionální, ale především mikroregionální diferenciaci zaměstnanosti. Od roku 1990 do současnosti se podíl primárního sektoru na celkové zaměstnanosti snížil zhruba na jednu třetinu. Podíl sekundárního sektoru zůstal víceméně stabilní, zatímco terciární sektor zaznamenal růst viz graf 5 (Fondy EU, 2007).

Lze předpokládat, že probíhající strukturální změny (vzhledem k ještě stále vysokému podílu průmyslu na celkové hospodářské aktivitě) budou s různou regionální intenzitou pokračovat a povedou k dalšímu uvolňování pracovních sil (Fondy EU, 2007).

9.3. Zhodnocení odvětvového složení obyvatelstva

V porovnání s Českou republikou zaostává okres Ústí nad Orlicí v hodnotách sekundéru a terciéru. Naopak větší hodnoty jsou zaznamenány u okresu Ústí nad Orlicí v priméru. Zaměstnanci, kteří pracovali v textilním průmyslu a přišli o zaměstnání, našli uplatnění opět v textilním průmyslu anebo v jiném odvětví sekundéru. Byl to především elektrotechnický a elektronický průmysl viz tab. 24. Toto však platilo do sčítání v roce 1991. Na základě anketárního šetření jsem zjistil, že 60 % těch, kteří ztratili práci v textilním průmyslu, si našlo uplatnění v sekundéru. Zbývajících 40 % pak šlo do služeb.

10. Nezaměstnanost

Za nezaměstnaného je v ekonomické teorii považována osoba schopná pracovat, která však nemůže najít placené zaměstnání. Obecně se za nezaměstnaného považuje osoba, která:

- je starší patnácti let
- hledá aktivně práci

- je připravena k nástupu do práce do 14 dnů

V odborné terminologii rozlišujeme dva základní druhy nezaměstnanosti. Obecnou a Registrovanou míru nezaměstnanosti. Já jsem v této práci používal Registrovanou míru nezaměstnanosti, tak i obecnou míru nezaměstnanosti. Pro kraj a pro Českou republiku byla vytvořena Obecná míra a pro ORP byla vytvořena statistickým úřadem Registrovaná míra nezaměstnanosti.

Obecná míra nezaměstnanosti vyjadřuje podíl počtu nezaměstnaných na celkové pracovní síle (v procentech), kde číselník i jmenovatel jsou ukazatele konstruované podle mezinárodních definic a doporučení aplikovaných ve VŠPS (Výběrové šetření pracovních sil). Ukazatel je konstruován podle metodiky Eurostatu vypracované na základě doporučení Mezinárodní organizace práce (ILO) (ČSÚ, 2007).

Registrovaná míra nezaměstnanosti je vypočtena jako podíl uchazečů o zaměstnání a obyvatel ekonomicky aktivních (podle sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001). Pokud hovoříme o míře registrované nezaměstnanosti, pak skutečně počítáme pouze s uchazeči o zaměstnání registrovanými na úřadech práce. Jestliže ale chceme analyzovat registrovanou nezaměstnanost za území menší než okres (tj. za obce, ORP...), není údaj o počtu ekonomicky aktivních z výběrového šetření pracovních sil ČSÚ k dispozici. Proto ve jmenovateli používáme počet ekonomicky aktivních ze sčítání lidu k 1. 3. 2001 (ČSÚ, 2007).

Tab. 24. Nezaměstnanost v roce 2001 podle správních obvodů obcí s rozšířenou působností v okrese Ústí nad Orlicí.

Území	Ekonomicky aktivní obyvatelstvo	Registrovaná míra nezaměstnanosti K 31. 12. 2001 v %
Kraj celkem	255 709	8,55
v tom ORP:		
Česká Třebová	9 870	9,19
Králíky	4 593	12,13
Lanškroun	11 243	6,99

Ústí nad Orlicí	13 583	6,71
Vysoké Mýto	16 137	7,96
Žamberk	14 227	6,31

Zdroj: Tichá, 2005

Dle tab. 24. byly v roce 2001 ORP Lanškroun, Ústí nad Orlicí, Vysoké Mýto a Žamberk pod krajským průměrem. Tzn. že v těchto ORP v kraji byla vcelku uspokojena nabídka pracovních příležitostí poptávkou.

Tab. 25. Registrovaná míra nezaměstnanosti v Pardubickém kraji a v ČR v období 1993 a 2001 v %.

Území	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Pardubický kraj	4,2	3,5	3,7	3,8	4,3	6,0	8,0	8,3	6,4
Česká republika	4,3	4,3	4,0	3,9	4,8	6,5	8,7	8,8	8,1

Zdroj: ČSÚ, 2007

Trh práce vychází z údajů výběrového šetření pracovních sil a to začalo v prosinci 1992 (první publikovaná data za zimu 1992/3). Nezaměstnanost v osmdesátých vlastně žádná nebyla, nikde se nezjišťovala a neobjevila se tedy ani v cenzech 1980 resp.1991.

Vliv úpadku textilního průmyslu v 90. letech je nejvíce znát v letech 1998, 1999 a 2000, kdy byla zaznamenána největší míra Obecné míry nezaměstnanosti. Nejvyšší hodnoty Obecná míra dosáhla v roce 2000, kdy to bylo až 8,3 %.

V porovnání s ČR je na tom Pardubický kraj dobře.

10.1. Zhodnocení nezaměstnanosti

Míra nezaměstnanosti byla zjišťována až od roku 1993. Nemůžu tedy srovnávat nezaměstnanost ve sčítacích letech z roku 1980, 1991 a 2001. Lze ovšem říci, že v 80. letech nezaměstnanost nebyla. Textilní závody také nezanikali, proto z tohoto odvětví nikdo ze zaměstnanců nehledal místo jinde. Od roku 1980 do roku 1991 se počet zaměstnanců v textilním průmyslu snížil o 645 viz graf. 3. Zda se to projevilo na nezaměstnanosti říci nemůžu, protože za toto

období data ještě nebyla. Snižování počtu zaměstnanců a tím i zavírání jednotlivých textilních závodů se projevilo na nezaměstnanosti v letech 1999 a 2000 viz tab. 25. Zvýšení dojížděky a vyjížděky v rámci okresu Ústí nad Orlicí se projevil i v textilním průmyslu. Dojížděka a vyjížděka do zaměstnání v roce 2001 měla vliv na snížení nezaměstnanosti v Pardubickém kraji.

11. Vývoj textilního průmyslu od roku 2001

Nikdo mi přesně neřekl, jaká bude situace v textilním průmyslu za několik let. Při takovém vývoji, který tu však byl za posledních 21 let, tj. v době třech sčítání od roku 1980 do 2001, lze předpokládat, že budou i nadále zanikat textilní podniky v okrese Ústí nad Orlicí i v celé České republice. To však budou znamenat snižování počtu zaměstnanců v textilním průmyslu. Ke snižování počtu

zaměstnanců přispívá také nárůst dovozů textilu a oděvů z Čínské lidové republiky. K těmto tvrzením jsem dospěl po konzultacích s panem Jaroslavem Staňkem z Katedry hodnocení textilií z Fakulty textilní v Liberci.

11.1. Asociace Textilního-Oděvního-Koždělného průmyslu

O současnou situaci a vývoj v textilním průmyslu se zajímá Asociace Textilního-Oděvního-Koždělného průmyslu (ATOK). Mezi jednotlivé poslání ATOKU patří:

- podporuje a organizuje aktivity posilující konkurenceschopnost textilního a oděvního odvětví
- reprezentuje a hájí zájmy svých členů ve vztahu ke státním, nestátním i podnikatelským subjektům v České republice, EU a zahraničí
- usiluje o pravdivé vnímání významu a postavení textilního a oděvního odvětví v české ekonomice

Dlouhodobé (strategické) cíle ATOKU

- zvýšení konkurenceschopnosti Textilního a oděvního průmyslu (TOP) formou transformace a restrukturalizace v NRP 2007-2013
- zvýšení prestiže textilního a oděvního odvětví
- udržení pozice dominantního sdružení v oborech textilního a oděvního průmyslu a zvýšit jeho reprezentativnost (Asociace Textilního-Oděvního-Koždělného průmyslu, 2007).

V rámci plnění poslání a cílů vytváří ATOK jednotlivé projekty. Já zde uvedu ty, které souvisí s analýzou pracovního trhu v textilním průmyslu.

1) CLUTEX – klastr technických textilií

Cílem projektu je zmapovat situaci v Libereckém, Královehradeckém a Pardubickém kraji v oblasti technických textilií a zjistit potenciál k založení

klastru technických textílií. Dále to je založení a rozvoj klastru technických textílií.

2) Překonání nezaměstnanosti v TOP

Cílem projektu je rekvalifikace zaměstnanců uvolněných z podniků textilního a oděvního průmyslu a jejich umístění u konkrétních zaměstnavatelů automobilového průmyslu na nově zřízená i stávající pracovní místa. Pro podniky textilního a oděvního průmyslu projekt přináší možnost zmírnění nepříznivých sociálních dopadů propouštění na jejich konkrétní zaměstnance, kteří jsou nuceni z objektivních důvodů (např. restrukturalizace odvětví TOP) hledat nové pracovní uplatnění. Tím se napomůže zlepšení atmosféry ve firmě při realizaci těchto vynucených a nepříjemných činností.

3) WebTEXPERT

Cílem projektu je stimulovat technologický a ekonomický růst evropských malých a středních podniků T+O systémem jejich zapojení do procesu využití nových technologických trendů ve vztahu k přímým (např. oděvní průmysl) i nepřímým trhům (např. automobilový průmysl apod.) a pomoc při využívání a zapojení do technologicky orientovaných obchodních příležitostí v nových a perspektivních oblastech aplikace. K tomu účelu bude vytvořena servisní služba založená na využití webu sloužící jako výukový a školicí portál, kde se malé a střední podniky mohou učit jak aplikovat inovace a inovační proces řízení metodami, založenými na znalostech (knowledge – based). ATOK je členem řídicího výboru. Výsledky projektu v ČR budou spravovány ATOK (Asociace Textilního-Oděvního-Kožedělného průmyslu, 2007).

12. Anketární šetření

V diplomové práci jsem se také věnoval anketárnímu šetření, abych zjistil jaké jsou životní strategie lidí, kteří pracují anebo pracovali v textilním průmyslu. Pro toto šetření jsem si zvolil otázky, které přímo souvisejí s životní profesí, trhem práce, zaměstnaností a dojížděnkou do práce viz příloha č. 1. Na základě doporučení

jsem získal kontakty na lidi, kteří jsou z různých částí okresu Ústí nad Orlicí. Oslovení účastníci spadají do všech správních obvodů s rozšířenou působností kromě správního obvodu Králiky. Z každé věkové skupiny jsem oslovil dva účastníky. Celkem tedy bylo deset dotázaných osob.

12.1. Výsledky anketárního šetření

Do textilního průmyslu vystupovali lidé, kteří buď absolvovali školu anebo měli určitou praxi. Nikdo z dotázaných neabsolvoval přeškolovací kurz. Vzdělání měli střední s maturitou, vyšší odborné a vysokoškolské. Pouze dva dotázaní pracovali pouze v jednom textilním podniku. Ostatní pracovali minimálně ve dvou. V roce 1980 uvedli lidé čistou mzdu v hodnotách do 2 999 a pak ještě od 3 000 do 4 999. V roce 1991 se průměr pohyboval od 5 000 do 9 999. V roce 2001 k tomu přibýly ještě hodnoty od 10 000. Většinu dotázaných vedlo k práci v textilním průmyslu zájem o tento obor, vystudování školy anebo tradice textilního průmyslu v okrese Ústí nad Orlicí. Dotázaní, kteří pracovali v tomto oboru už ve sčítání v roce 1980, si našli po ztrátě zaměstnání práci opět v textilním průmyslu. Ti, kteří začali pracovat v 90. letech a ztratili zaměstnání kolem roku 2001, už nenašli uplatnění v textilním průmyslu. 60 % těch, kteří ztratili zaměstnání v tomto období začalo pracovat opět v sekundě. 20 % našlo uplatnění ve službách. Až 80 % dotázaných uvedlo jako odpověď ano u dvanácté otázky. Tzn. že 90 % dotázaných dojíždělo do zaměstnání. Vzdálenost dojížděky se pohybovala kolem 15 km.

Dotázaní pracovali v těchto textilních subjektech (podnik nebo závod, ve kterém pracoval více než jeden dotázaný je uváděn pouze jednou).

Textilní podniky:

Perla, bavlnářské závody, s.p. Ústí nad Orlicí; Perla s.p., závod 01 Česká Třebová

Perla s.p., závod 03 Lanškroun; PERLA, bavlnářské závody, a.s.; PRIMONA, a.s. Česká Třebová; Orlana, s. p., Žamberk; LUNA ROSSA, a. s. Choceň; ECOTEX s.r.o., Vysoké Mýto

13. Didaktická část

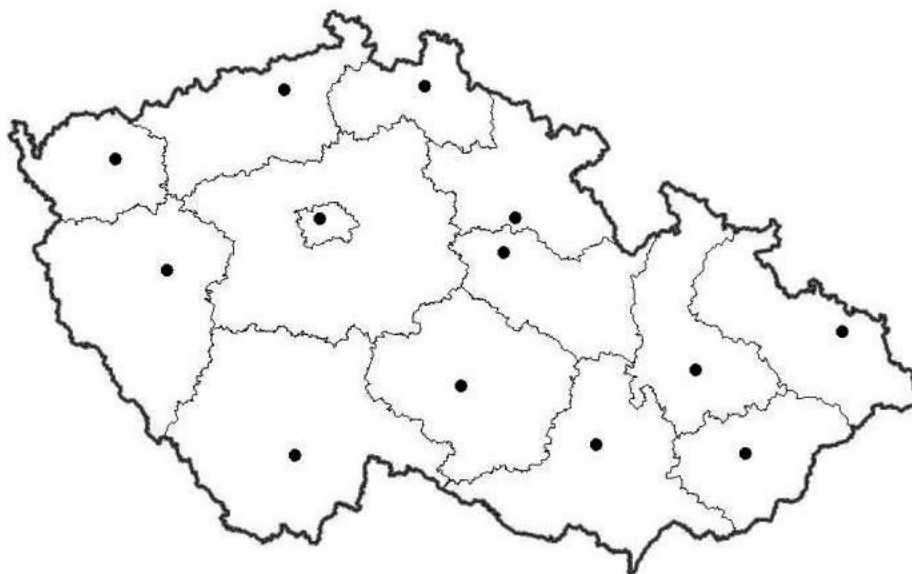
Rámcově vzdělávací program základního vzdělávání (RVP ZV) umožňuje prolínání vyučovacích předmětů anebo jednotlivých vyučovacích látek v daném předmětu. Cílem učitele by vždy mělo být předání poznatků žákovi, a to nejen

formou výkladu, ale také např. skupinovou, kooperativní formou výuky. Zároveň učitel musí mít zpětnou vazbu od žáka, že probírané látce rozumí.

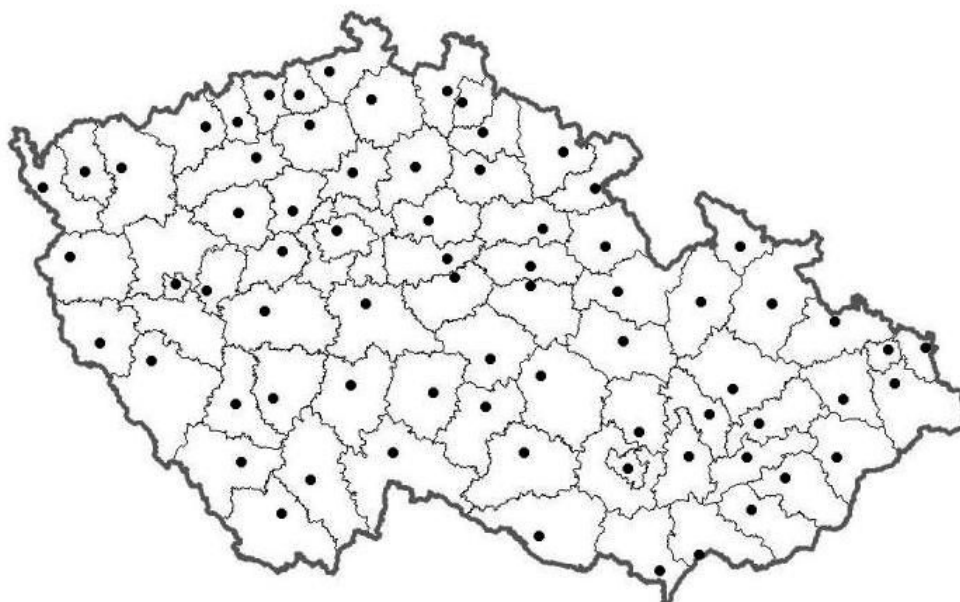
Diplomovou práci využiji v 9. ročníku při probíraném celku Česká republika. Téma bude obyvatelstvo anebo regionální členění ČR. Samozřejmě, že nejlepší by byla aplikace po probrání obou témat. Žáky rozdělím do dvojic až trojic vzhledem ke kapacitě počítačové učebny. Jejich práce bude spočívat ve vypracování společného pracovního listu. Žáci si sami rozdělí práci v pracovním listu. Tím se učí spolupracovat a vzájemně komunikovat. K vypracování pracovního listu budou využívat webové stránky v případě, že otázka je formulovaná mimo jejich znalosti. Dalšími pomůckami budou atlas České republiky, kalkulačka a pastelky pro zakreslování. Motivací pro žáky bude vzájemná spolupráce ve dvojicích, vyhledávání informací na internetu a dokreslování údajů do mapy.

Pracovní list pro žáky 9. ročníku

1. Do mapy zakresli Pardubický, Karlovarský a Liberecký kraj (využij atlas České republiky)

2. Do mapy zakresli okres Ústí nad Orlicí (využij atlas České republiky)

3. Otevři si internetovou adresu Českého statistického úřadu v Pardubicích na <http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/home> a vypiš Správní obvody s rozšířenou působností (ORP), které patří do okresu Ústí nad Orlicí.....
4. Do tabulky doplň hodnotu salda dojížděky. V případě, že si nevzpomínáš, jak se počítá saldo, tak si jej vyhledej na internetových stránkách.

Tab. Dojížděka a vyjížděka do zaměstnání ekonomicky aktivních v okrese Ústí nad Orlicí v letech 1970, 1980, 1991 a 2001.

	Dojížd'ka do okresu Ústí nad Orlicí	Vyjížd'ka z okresu Ústí nad Orlicí	Saldo dojížd'ky
Rok 1970 ¹⁾	5 886	3 547	
Rok 1980 ¹⁾	4 593	3 655	
Rok 1991 ²⁾	3 918	3 535	
Rok 2001 ³⁾	6 709	5 926	

Zdroj: 1) Fišerová, 1982

2) FSÚ, 1992

3) Dědič, 2004

5. Vyhledej na internetových stránkách alespoň jeden podnik v okrese Ústí nad Orlicí, který se zabývá textilní výrobou.
6. Na stránkách Českého statistického úřadu <http://www.czso.cz/> vyhledej dva druhy nezaměstnanosti.
7. Do tabulky doplň procentuální hodnoty počtu obyvatelstva jednotlivých Správních obvodů s rozšířenou působností.

Tab. Procentuální hodnoty počtu obyvatelstva v ORP okrese Ústí nad Orlicí k 1.1. 2003

ORP vymezené k 1.1. 2003	Počet obyvatel	Hodnoty v %
Ústí nad Orlicí	26 793	
Česká Třebová	19 446	
Lanškroun	21 750	
Žamberk	28 742	
Králíky	9 500	
Vysoké Mýto	32 016	
Celkem	138 247	100,0

Zdroj: autor

14. Závěr

Cílem diplomové práce byl popis a analýza změn trhu práce na dotčeném území. Změny se týkaly především textilního průmyslu. Jednalo se o území

okresu Ústí nad Orlicí. Analýza statistických dat a především srovnávání v časové řadě patřily mezi základní metody ve výzkumné části diplomové práce. Jednotlivé změny, které nastaly na trhu práce zejména v textilním průmyslu, jsem vyhodnocoval v tabulkách a grafech. Samozřejmě, že někdy se tyto změny projeví více a někde naopak méně. Data a podklady pro vypracování jsem získával na základě textových podkladů. Těmi se staly mapy, texty (knihy, odborné publikace, novinové články), webové stránky a rozhovory s místními lidmi. Při poskytování podkladů jsem se dále obracel na různé organizace, mezi něž patřily Český statistický úřad v Pardubicích, Úřad práce v Ústí nad Orlicí, Filogroup a. s. s pobočkou v Chocni.

Při tvorbě diplomové práce bylo důležité nejen zkoumání historie území, ale také historie textilního průmyslu. Zde byla vidět tradice textilního průmyslu na území okresu Ústí nad Orlicí. Neméně důležité byly pro mě konzultace s paní Ing. Libuší Roušarovou z Filogroup a. s. Choceň a také s paní Ing. Hedvikou Fialovou z Českého statistického úřadu v Pardubicích. U nich jsem se dozvěděl a získal cenné materiály k tvorbě diplomové práce. Důležitost spočívala nejen v podkladech, ale také v získání dalších kontaktů na lidi pracující v textilním průmyslu a ve zkušenostech, které tyto ženy mají ve svém oboru.

Díky vzniklých změnám, které nastaly v okrese Ústí nad Orlicí v textilním průmyslu a průmyslu obecně, můžeme zhodnotit situace, které tu nastaly. Jednotlivé změny v dojíždě do zaměstnání, odvětvovém složení, zaměstnanosti lze aplikovat při výuce České republiky, zejména při výuce v jednotlivých regionech. Diplomová práce se dá využít i pro podniky, které by chtěly investovat na území okresu Ústí nad Orlicí. Zejména pro jejich analytiku. Z jednotlivých změn je pro ně dobře patrné postavení okresu v rámci kraje a ČR.

15. Seznam zkratk

Zkratka	Celý název
ATOK	Asociace Textilního-Oděvního-Kožedělného průmyslu
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad

ILO	Mezinárodní organizace práce
KFV	Komplexní funkční velikost
OKEČ	Odvětvová klasifikační činnost
ORP	Správní obvod s rozšířenou působností
RES	Registr ekonomických subjektů
TOP	Textilní a oděvní průmysl
Ústí n/O	Ústí nad Orlicí
VŠPS	Výběrové šetření pracovních sil

Zdroj: autor

16. Použitá literatura

Dědič, P. a kol. (2004): *Dojíždka za prací a do škol v Pardubickém kraji*. Pardubice, ČSU, ISBN 80-250-0948-3

Federální statistický úřad (1981): *Sčítání lidu, domů a bytů 1. 11. 1980 – obyvatelstvo, byty, domy a domácnosti v okrese Ústí nad Orlicí*. Praha, FSÚ, 92 str.

Federální statistický úřad (1992): *Sčítání lidu, domů a bytů 3.3. 1991 – obyvatelstvo, byty, domy a domácnosti v okrese Ústí nad Orlicí*. Praha, FSÚ, 92 str.

Federální statistický úřad (1992): *Dojíždka a vyjíždka do zaměstnání a škol v okrese Ústí nad Orlicí*. Praha, FSÚ, 84 str.

Fišerová, A. (1982): *Rozbor dojíždky a vyjíždky do zaměstnání škol a učení v okrese Ústí nad Orlicí*. Ústí nad Orlicí, Okresní oddělení Českého statistického úřadu Ústí nad Orlicí, 71 str.,

Hampl, M. a kol. (1996): *Geografická organizace společnosti a transformační procesy v České republice*. Praha, Demo Art, 395 str., ISBN 80-902154-2-4

Hampl, M., (2005): *Geografická organizace společnosti v České republice: Transformační procesy a jejich obecný kontext*. Praha, Univerzita Karlova, 147 str., ISBN 80-86746-02-X

Hlušíčková, H. a kol. (2004): *Technické památky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku IV. Díl*. Praha, Libri, 550 str.

Kárníková, L. (1965): *Vývoj obyvatelstva v českých zemích 1754 – 1914*. Praha, Nakladatelství Československé akademie věd, 401 str.

Růžičková, J. a kol. (2003): *Sčítání lidu, domů a bytů k 1. 3. 2001 – obyvatelstvo, byty, domy a domácnosti v okrese Ústí nad Orlicí*. Praha, Český statistický úřad, 94 str.

Tichá, V. a kol. (2005): *Vybrané údaje za obce Pardubického kraje podle správních obvodů*. Pardubice, ČSU, ISBN 80-250-1339-1

16.1. Použité internetové odkazy

Asociace Textilního-Oděvního-Kožedělného průmyslu [online]: použito dne [2007-29-03] dostupné z: < <http://www.atok.cz> >

Český statistický úřad. Administrativní rozdělení okresu Ústí nad Orlicí [online]: použito dne [2007-14-02] dostupné z:

< [http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/AC3573681A5A28FAC1256F080021F16D/\\$File/534m01.jpg](http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/AC3573681A5A28FAC1256F080021F16D/$File/534m01.jpg) >

Český statistický úřad. Charakteristika okresu Ústí nad Orlicí [online]: použito dne [2007-14-02] dostupné z:

< http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/charakteristika_okresu_usti_nad_orlici.htm >

Český statistický úřad. Charakteristika správního obvodu Česká Třebová [online]: použito dne [2007-14-02] dostupné z:

< http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/charakteristika_spravniho_obvodu_ceska_trebova >

Český statistický úřad. Charakteristika správního obvodu Králupy [online]: použito dne [2007-14-02] dostupné z:

< http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/charakteristika_spravniho_obvodu_kralupy >

Český statistický úřad. Charakteristika správního obvodu Lanškroun [online]: použito dne [2007-14-02] dostupné z:

< http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/charakteristika_spravniho_obvodu_lanshkroun >

Český statistický úřad. Charakteristika správního obvodu Ústí nad Orlicí [online]: použito dne [2007-14-02] dostupné z:

< http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/charakteristika_spravniho_obvodu_usti_nad_orlici >

Český statistický úřad. Charakteristika správního obvodu Vysoké Mýto [online]: použito dne [2007-14-02] dostupné z:

< http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/charakteristika_spravniho_obvodu_vysoke_myto >

Český statistický úřad. Charakteristika správního obvodu Žamberk [online]: použito dne [2007-14-02] dostupné z: < http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/charakteristika_spravniho_obvodu_zamberk >

Český statistický úřad. Charakteristika správního obvodu Ústí nad Orlicí [online]: použito dne [2007-14-02] dostupné z:

< http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/charakteristika_spravniho_obvodu_usti_nad_orlici >

Český statistický úřad. Mapa správního rozdělení Pardubického kraje [online]: použito dne [2007-14-02] dostupné z:

< [http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/9C360D91133FD4A2C1256F900045DA55/\\$File/admin53ok.jpg](http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/9C360D91133FD4A2C1256F900045DA55/$File/admin53ok.jpg) >

Český statistický úřad. Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS [online]: použito dne [2007-14-02] dostupné z: < http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zam_cr >

Fondy EU [online]: použito dne [2007-13-03] dostupné z:

< <http://www.strukturalni-fondy.cz/index.php> >

Informační centrum pro mládež [online]: použito dne [2007-13-03] dostupné z:

< <http://www.icm.uh.cz/str/prace/zakladni-informace-o-nezamestnanosti-v-cr> >

Registr ekonomických subjektů [online]: použito dne [2007-10-3] dostupné z:

< <http://dw.czso.cz/rswj/dotaz.jsp> >

Wikipedie [online]: použito dne [2007-13-03] dostupné z:

< <http://cs.wikipedia.org/wiki/Nezam%C4%9Bstnanost> >

17. Přílohy

Seznam příloh

Příloha č. 1 Administrativní rozdělení okresu Ústí nad Orlicí

Příloha č. 2 Administrativní rozdělení správního obvodu Česká Třebová

Příloha č. 3 Administrativní rozdělení správního obvodu Králíky

Příloha č. 4 Administrativní rozdělení správního obvodu Lanškroun

Příloha č. 5 Administrativní rozdělení správního obvodu Ústí nad Orlicí

Příloha č. 6 Administrativní rozdělení správního obvodu Vysoké Mýto

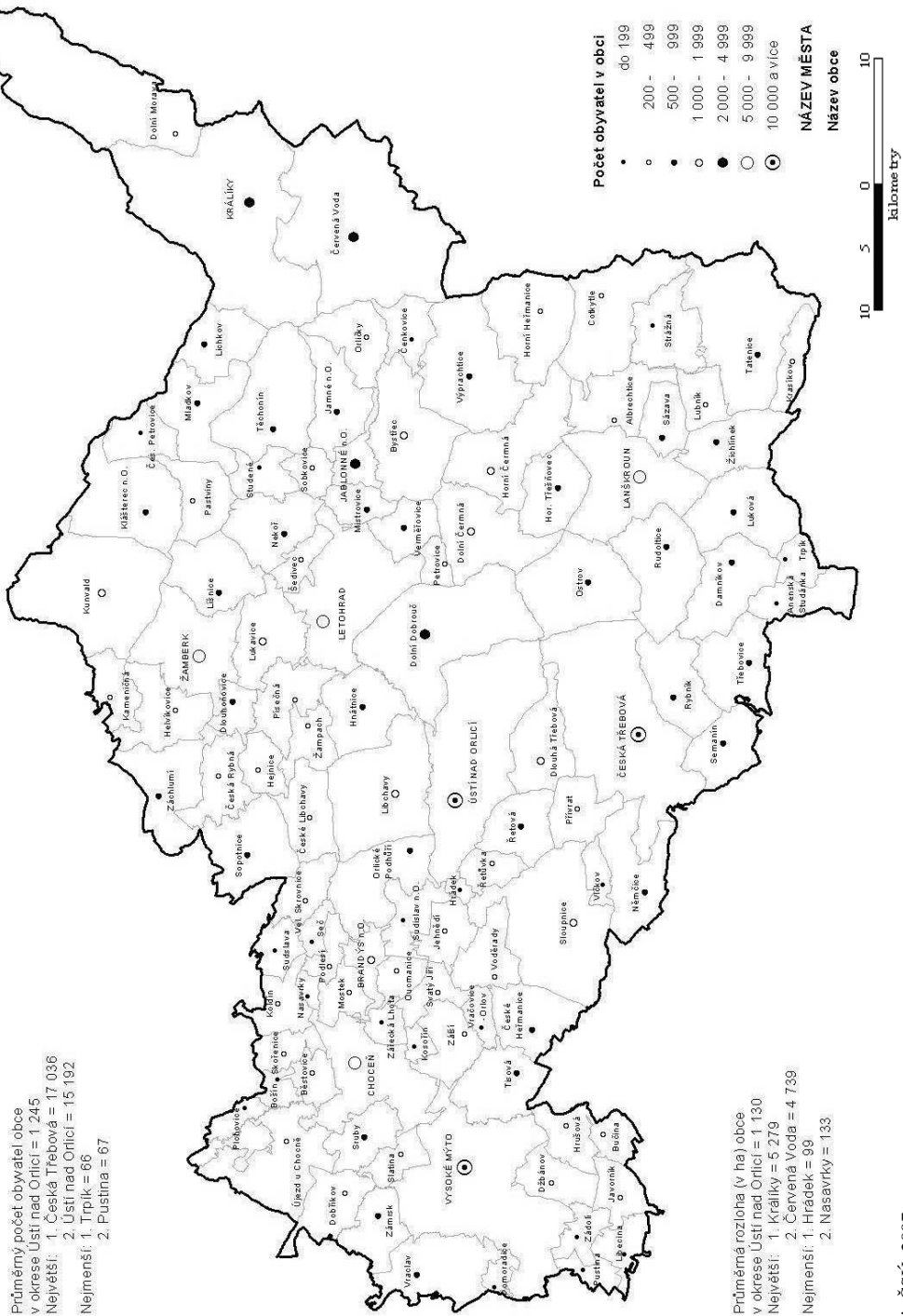
Příloha č. 7 Administrativní rozdělení správního obvodu Žamberk

Příloha č. 8 Anketární šetření

Příloha č. 1 Administrativní rozdělení okresu Ústí nad Orlicí

Administrativní rozdělení okresu Ústí nad Orlicí k 1.3. 2001

Průměrný počet obyvatel obce
v okrese Ústí nad Orlicí = 1 245
Neyvětší: 1. Česká Třebová = 17 036
Neymenší: 1. Trpík = 66
2. Pustina = 67

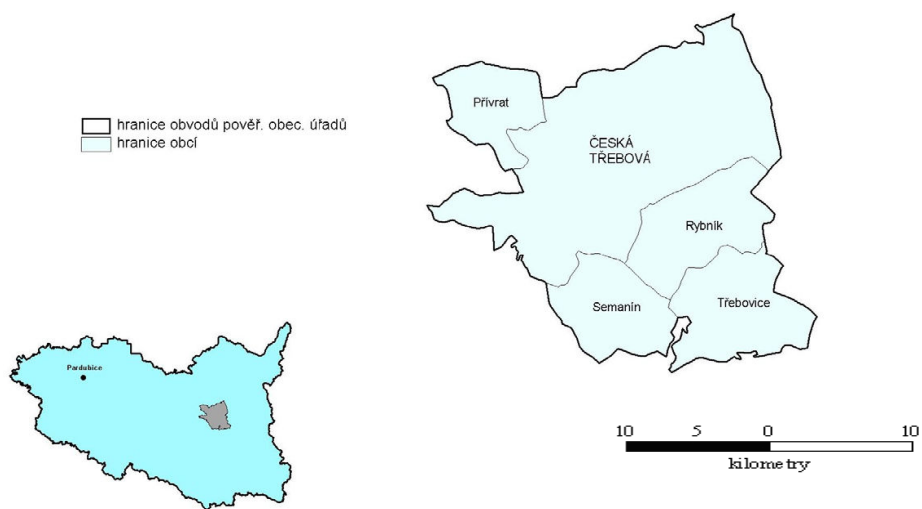

Průměrná rozloha (v ha) obce
v okrese Ústí nad Orlicí = 1 130
Neyvětší: 1. Králupy = 5 279
Neymenší: 1. Hrádek = 99
2. Nasavrky = 133

Zdroj: ČSÚ, 2007

Příloha č. 2 Administrativní rozdělení správního obvodu Česká Třebová

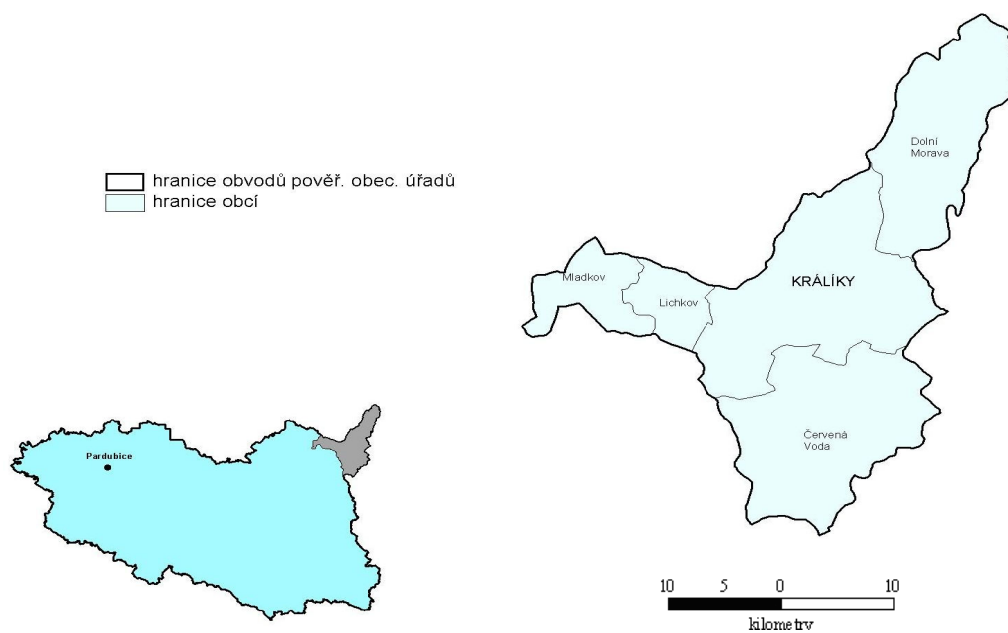
Administrativní rozdělení správního obvodu Česká Třebová k 1. 1. 2003

Zdroj: Tichá, 2005

Příloha č. 3 Administrativní rozdělení správního obvodu Králíky

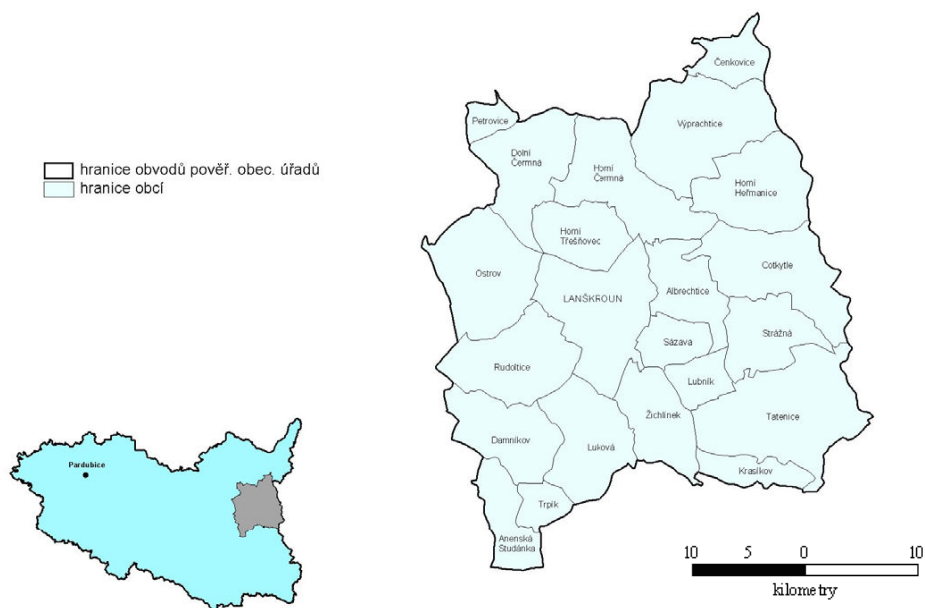
Administrativní rozdělení správního obvodu Králíky k 1. 1. 2003

Zdroj: Tichá, 2005

Příloha č. 4 Administrativní rozdělení správního obvodu Lanškroun

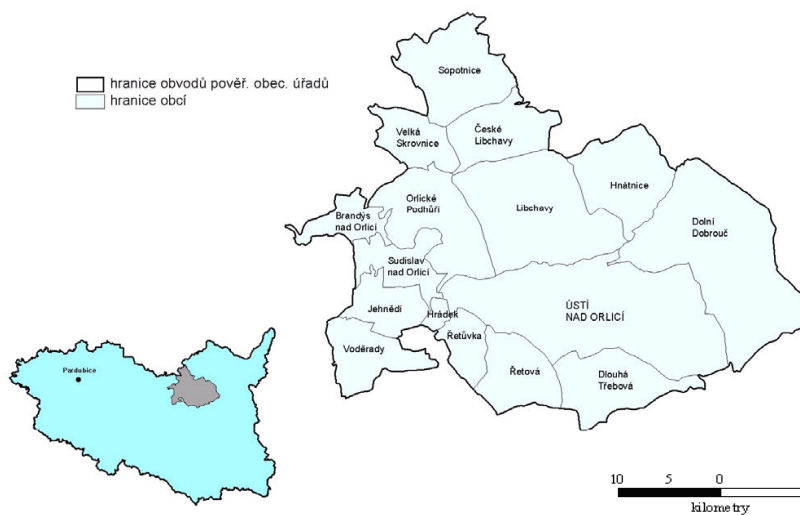
Administrativní rozdělení správního obvodu Lanškroun k 1. 1. 2003

Zdroj: Tichá, 2005

Příloha č. 5 Administrativní rozdělení správního obvodu Ústí nad Orlicí

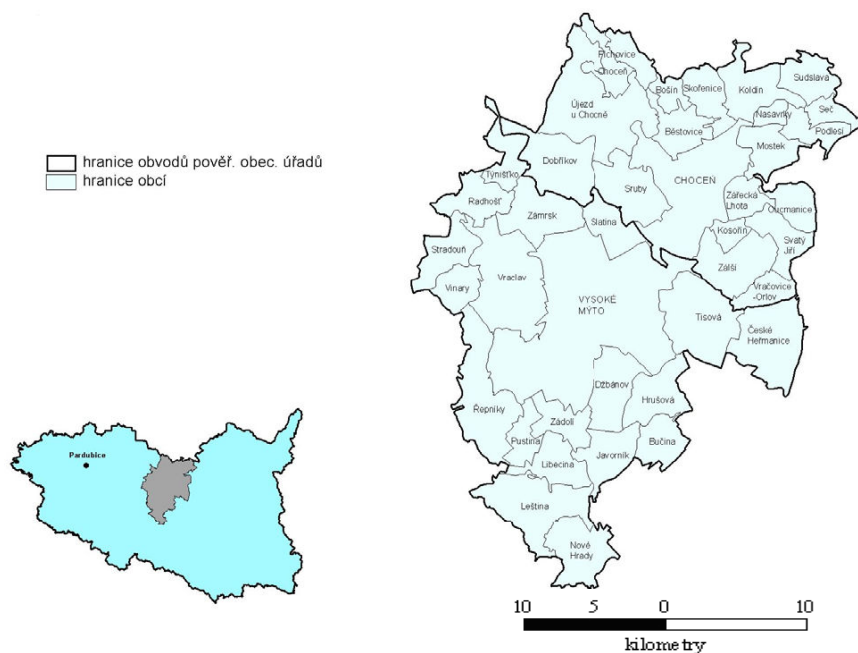
Administrativní rozdělení správního obvodu Ústí nad Orlicí k 1. 1. 2003

Zdroj: Tichá, 2005

Příloha č. 6 Administrativní rozdělení správního obvodu Vysoké Mýto

Administrativní rozdělení správního obvodu Vysoké Mýto k 1. 1. 2003

Zdroj: Tichá, 2005

Příloha č. 7 Administrativní rozdělení správního obvodu Žamberk

Administrativní rodělení správního obvodu Žamberk k 1. 1. 2003

Zdroj: Tichá, 2005

Příloha č. 8 Anketární šetření

Vážený pane/ Vážená paní

Dovoluji si Vás oslovit jménem TU v Liberci. Jsem studentem pedagogické fakulty a zpracovávám diplomovou práci. Otázky se týkají především textilního průmyslu a trhu práce. Na otázky odpovídejte slovně. V případě, že to není nutné pouze zakroužkujte. Dotazník bude zahrnut v DP na zjištění analýz a statistik v okrese Ústí nad Orlicí. Také je nutno říci, že dotazník je anonymní a v případě zájmu vám budou poskytnuty výsledky z dotazníků.

1. Do jaké věkové skupiny v současnosti patříte?
 - A. 20 - 29
 - B. 30 – 39
 - C. 40 – 49
 - D. 50 – 59
 - E. 60 - 69
2. Pracujete nebo jste pracoval/a v textilním průmyslu?
 - A. ano
 - B. ne
3. V jakém městě bydlíte?
4. Jaké je vaše vzdělání?
 - A. základní
 - B. střední bez maturity
 - C. střední s maturitou
 - D. vyšší odborné a bakalářské
 - E. vysokoškolské
5. Jaká byla vaše příprava pro tento obor?
 - A. absolvování praxe
 - B. absolvování školy
 - C. absolvování přeškolovacího kurzu
6. Jak se jmenuje současná profese?
7. Jak dlouho vykonáváte/jste vykonával(a) vaší poslední profesi?
 - A. do 5 let
 - B. 6 – 10 let
 - C. 11 – 19 let
 - D. 20 – 29 let
 - E. 30 a více

8. V kolika textilních závodech jste během života pracoval/a?

- A. v jednom
- B. ve dvou
- C. třech a více

9. Co vás vedlo k tomu, začít pracovat v textilním průmyslu?

10. Kam jste šel/šla po ztrátě zaměstnání v textilním průmyslu? Byl to další textilní závod?

- A. ano
- B. ne

11. Jak velké čisté mzdy jste přibližně pobíral/a? Pokud pracujete v textilním průmyslu dlouhou dobu, tak v roce 1980, 1991 a 2001

Rok 1980

- A. do 2 999 Kč
- B. 3 000 – 4 999 Kč
- C. 5 000 – 9 999 Kč
- D. 10 000 – 19 999 Kč
- E. 20 000 a více

Rok 1991

- F. do 2 999 Kč
- G. 3 000 – 4 999 Kč
- H. 5 000 – 9 999 Kč
- I. 10 000 – 19 999 Kč
- J. 20 000 a více

Rok 2001

- K. do 2 999 Kč
- L. 3 000 – 4 999 Kč
- M. 5 000 – 9 999 Kč
- N. 10 000 – 19 999 Kč
- O. 20 000 a více

12. Dojížděl/a jste do zaměstnání? V případě odpovědi ano, vypište prosím odpověď kam a jak daleko

- A. ano
- B. ne

13. Vypište textilní závody, ve kterých jste pracoval/a.

Děkuji, že jste věnoval čas a pozornost tomuto dotazníku, který je součástí mé DP na výše uvedené fakultě.